ROSO

Toni! Que fa 'l Toni!

LLUCH, *á Toni.*

Déixalas estar!

TONI

Que 'm crida á mi la Rosó. Ay, ay!

LLUCH

Que cridi!

(Volentlo contenir al igual dels demés companys.)

ROSÓ

Toni!

TONI

Y jo no me 'n puch estar! *(Apartantlos.)* Que... *nanthi.)* Que mana, Rosó?

(Gatzara d' uns y altres.)

ROSÓ, *per las flors, al Toni.*

Míratelas, míratelas!

SILVESTRE

Donchs jo tampoch me 'n puch estar!

(Barrejantse ab ellas.)

CLIMENTA

Ola, Silvestre! *(Riuhen tots forsa, menos en Lluch.)*

Mossen Janot

Àngel Guimerà

MOSSEN JANOT

Mossen Janot

DRAMA EN TRES ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

ANGEL GUIMERA

BARCELONA
IMPREMPTA LA RENAIXENSA
1898

PERSONATJES

ROSÓ.	TONI.
TERESONA.	LLORENSÓ.
PAULA.	JORDI.
CLIMENTA.	HILARI.
FELIPA.	LLUCH.
PASCUALA.	SILVESTRE.
MOSSEN JANOT.	MATÍAS.

MINYONAS Y FADRINS

La acció en un poble del bisbat de Barcelona. Epoca actual.

Acte primer

Sala gran en lo plá terreno d'una rectoría de poblet. Al fons, banda dreta, una porta gran; al fons, banda esquerra, una finestra: al obrirse una y altra's veuren per ellas arbres y casas. A la dreta una porta sobre dos grahons. A la esquerra altra porta, mes aquesta á peu plá. Al mitj de la escena una taula ab candeleros de metall y altres objectes d'iglesia extesos assobre. Compartits per tot banchs, cadiras, una d'ellas de brassos, etc. La porta del fons ajustada: la finestra oberta. Es ple dia. Se senten repicar las campanas de la iglesia.

ESCENA PRIMERA

TERESONA, després HILARI

TERESONA, *netejant los objectes de la taula.*

Gracias á Deu que n' hi ha un de net! *(Per un candelero.)* Fins sembla de plata, plata; y una s' hi mira á dintre. *(Mirantse en lo peu del candelero y rihent.)*

Quina carassa! Reyna!... Si una persona sembla una mala cosa! *(Cridant.)* Hilari! Hilari! *(Paran de tocar las campanas.)* Com que no estich feta á estar sola aquí dintre... *(Cridant.)* Hilari! Germá!

HILARI, *ve de la esquerra.*

No cridis d' aquesta manera, dona. Que no veus que som á la rectoría?

TERESONA

Això 'ls del poble, que nosaltres desde avuy som á casa nostra.

HILARI

Y mira, Teresona, aquest orgull qu'has posat perque 'ns han fet rector al germá, que 't passi, perque ara hem de donar exemple d' humilitat y de... dellonsas.

TERESONA

Això 'ls altres; tu y jo, mira, á manar ab lo germá ara que 'ns toca. *(Segueix netejant.)* Y que 's mori d' enveja la Paula, y tothom, que massa qu' hem anat de morros per terra.

HILARI

Al menos no ferho veure qu' estém estorrufats d'això del germá.

TERESONA, *mirantse al candelero y rihent.*

Té, mírat, mírat quina carassa!

HILARI

Que no riguis tant fort te dich!

TERESONA

Veurás, ja 's va morir el que 'm manava.

HILARI

Donchs fins per això no haurías d' estar tan alegra.

TERESONA

Com s' hi pensessis tant ab la teva dona, tu.

HILARI

Si ja fa set anys qu' es á la Gloria.

TERESONA

Y del meu ja va pels nou, perque per la Candelera... Ja veurás qu' es tart, jo frego.

HILARI

Vetaquí qu' ara tornarém á semblar tres solters, com quan eram menuts.

TERESONA

No haviau rebut pocas bofetadas mevas vosaltres. *(Riuhen tots dos.)* Ay senyor, quinas mudansas, oy? Tan poch temps qu' encara 'l rector vell era aquí y té, avuy ja n' hi haurá un altre.

HILARI

Que Deu 'l tinga al cel á Mossen Ignasi. Si no qu' ell ja ho deya que fem com los catúfols.

TERESONA

Y pensar qu' ara posats aquí maném á tothom, fins á la Paula!

HILARI

Pero per qué li tens tanta malicia á la Paula?

TERESONA

Perque sempre n' hi he tinguda de malicia, sempre. Mirat, á costura, ja una vegada li vaig tirar la basseta pel cap. Y molts anys després, un dia al ball la vaig fer caure perque 'm prenía 'ls balladors: vaig allargar la cama y bom, la bomba! Y perque es una vanitosa, que... que te 'l marit qu' es un jugador. Si tu ja ho

sabs que 'l Jordi es un perdut encara que no ho sembli. Y sempre serém en contra ella y jo. Ella ara es de la Mare de Deu del Roser; donchs jo de Sant Francesch encara que m' escanyin.

HILARI

Jo de tu la perdonaría.

TERESONA

Que vagi al botaván qu' ara tinch feyna. Veurás, ajúdam.

HILARI, *ajudantla.*

No 'n sé jo.

TERESONA

Móute.

HILARI

Y quí 'ns ho havia de dir, Teresona, que l' havíam de tornar á veure al Janot, oy?

TERESONA

Janot? Tórnahi!

HILARI

A qué?

TERESONA

Que ja 't vaig dir que s' havía acabat això d' aquest nom tan fastigós. Ara 's diu senyor Rector qu' omple més. Y tu, encara no me 'l veus que desembarca á Barcelona, ja al primer Deu te guart, Janot vé y Janot vá.

HILARI

Ves si ab aquella alegría que teníam, que jo me l' hauría menjat á festas al germá del meu cor!...

TERESONA

Com jo també: que si no 'ns aguantan, tots tres cayém á l' aygua. *(Riuhen los dos.)* Mira, mira quina hora es, que no fem tart á rébrel.

HILARI

Si 'l tren no arriba fins á las duas. Y sabs que 'l nostre germá es tossut, Teresona? Ves, no volguer venir fins avuy! Y que diu que 'l sobtará forsa axó de tornar á veure 'l poble després de tants anys.

TERESONA

Oh, la gent, la gent que se 'l mirará ab un respecte al rector nou!...

HILARI

Perque, sabs?... Totas aquellas angúnias que passava quan á mas Roser guardava 'ls bous, se li renovarán al pobre.

TERESONA

Ara alegrías, y fer posar á tothom de quatre grapas! Y mirat, no se 'n parla més de bous, ni d' esquellas, ni de res d' aquell temps.

HILARI

Prou que 'n parlará ell. Ves que 'ns deya en totas las cartas d' América; y quan va saber la mort de l' Agnés ves que va dir.

TERESONA

Com que tu sempre li escribías d' aquellas caborias.

HILARI

Es que... Y axó ho sabs tu com jo, que si la Agnés de mas Roser no fos morta, 'l Janot no hauría tornat d' América.

TERESONA

Altra vegada ab el Janot!

ESCENA II

TERESONA, HILARI y PAULA

PAULA, *de la finestra.*

Quan arriba mossen Janot?

TERESONA

Bo, la Paula!

PAULA

Que quan arriba?

TERESONA

El senyor Rector arriba d' aquí á duas horas.

PAULA

Entro.

HILARI, *á Teresona.*

Me 'n vaig á la iglesia.

TERESONA, *á Hilari.*

Aquí; que no mi vuy estar sola ab ella.

PAULA, *entrant.*

He vingut jo mateixa á portar els gerros perque son molt trencadissos. *(Dos gerros de posar flors.)*

TERESONA

Y pera ahont son els gerros?

PAULA

Ay, ay! Per l' altar major. Com que demá es la festa del Roser.

TERESONA

Demá es Sant Francesch, dona.

PAULA

La Mare de Deu del Roser es demá.

TERESONA

Sant Francesch. Ves si no ho sabrém á la rectoría.

HILARI

Be, sí. *(A la Teresona.)* Tu tens rahó. *(A la Paula.)* Y tu també 'n tens. Demá es Sant Francesch, sino que també es la Mare de Deu del Roser, qu' enguany s' ensopegan al mateix dia. Ja s' arreglará tot quan el germá arribi.

PAULA

Bé, bé; jo 'l que dich es qu' aquí hi ha 'ls gerros. Y després vindrán totas las noyas de la confraría portant, com cada any, las flors pera guarnir l' altar major. *(L' Hilari priva de parlar á la Teresona.)* Y més tart, també com cada any, vindrán ab el senyor Rector á mas Roser á cercar la Mare de Deu de casa pera durla aquí.

TERESONA

Si, prou; sino qu' enguany la Mare de Deu de casa teva s' haurá d' esperar un xiquet pera fer la festa, que ja t' ho vaig dir la setmana passada; sino que tu, com que tens tan urch, á la teva.

PAULA

Qué vol dir á la meva?

HILARI

Si per tot hi haurá remey, Paula.

PAULA

No, no; es que sempre, sempre la Mare de Deu de mas Roser ha fet la festa grossa 'l primer diumenge d' Octubre, y aqueix dia es demá.

HILARI

Ab aixó tens rahó.

TERESONA

Cóm rahó? Es que Sant Francesch també cada any ha fet la festa grossa 'l quatre d' Octubre, que també es demá; y d' altar major no més n' hi tením un á la iglesia.

PAULA

Donchs per aixó, perque no més n' hi ha un.

TERESONA

Donchs pér aixó mateix.

PAULA

Per aixó, y no n' hi ha de fets.

TERESONA

Just, aixó y bon pes.

HILARI

Sí, sí: ja 'n parlarém ab el germá.

PAULA

Ves, ja fa un any que hi pensan en la festa las minyonas de la confraría!

TERESONA, *á Hilari.*

Apártat. *(A la Paula.)* Y 'l jovent de la confraria de Sant Francesch, qué no hi pensa ab la festa de demá? Digas, vaja?

PAULA

Y que m' esplicas á mi! Y á més que nosaltres tením la paella pel mánech.

TERESONA

Quina paella? Ves, perque te 'l marit alcalde!

HILARI

El Jordi no hi pot res en això, que son cosas del germá nostre.

PAULA

Ho veurém: tením la paella...

TERESONA

Pel mánech! Créume, vésten al llit qu' això es la lluna.

PAULA

La lluna! Ara ve 'l Jordi.

(Se l' ha vist passar pel devant de la finestra.)

ESCENA III

TERESONA, PAULA, HILARI y JORDI

JORDI, *entrant.*

Ja t' he sentit, ja, tot venint. Y no cal que se 'n vagi al llit la Paula.

PAULA

Y aquesta que 's pensava...

TERESONA, *á Paula.*

A qué? A que 'm pensava jo? A qué?

HILARI

Teresona, calla.

JORDI

Paula, prou. Y d' aquí endevant s' han d' acabar aquestas barallas.

HILARI

Si aixo ja ho dich jo.

JORDI

Y entre jo com alcalde y 'l germá vostre ja n' eixirém. Lo que convé es qu' ell me crega.

TERESONA

Que no 'l sents, Hilari? Que 'l creguin!

JORDI, *á la Teresona.*

Y quí l' ha fet Rector d' aquí al teu germá? Quí, digas?

HILARI

Aixó es ben cert, Teresona; si no hagués sigut el Jordi nostre germá no 'n surtía.

TERESONA

Si aquest no hi ha fet res: si es de cal alabau.

HILARI, *á Teresona.*

Que callis!

TERESONA, *duyent objectes á la iglesia.*

Si callo es perque 'm dona la gana.

PAULA

La gana!... *(En Jordi li tapa la boca.)*

JORDI

Ab aixó, ara qu' estém ben contents tots, haurém d' arreglar moltas cosas aquí, Hilari. Y dich contents tots perque ab aquesta *(Per la Paula)* també tením una grossa alegria.

HILARI

Qué hi ha?

JORDI

Que no 'ls hi has dit res tu?

PAULA

Si m' han rebut com á uñ gos.

TERESONA, *tornant de la iglesia.*

Com á un gos t' hem rèbut? Com á un gos? *(Rabiosa.)*

HILARI, *apartantla.*

Pero, dona!

JORDI, *després d' apartar á la Paula.*

Donchs tením qu' avuy 'ns torna el fill á casa.

TERESONA, *desde la taula.*

El teu fill dirás, que la Paula li es madrasta.

HILARI

El Llorensó!?...

JORDI

Ja fa alguns mesos qu' ho veníam trevallant. El xicot be 'ns ho semblava qu' estava empenedit de tot, sino que nosaltres no 'ns en fiavam, la veritat; fins que jo me 'n he anat á Barcelona y m' he enterat, y res, que esta girat com una mitja.

PAULA

Es clar, si 's veu.

TERESONA, *netejant.*

Ca, mala herba... Sabeu que haurá sigut, que ha acabat els diners que us va pendre.

JORDI

Si no 'l coneixereu, que sembla un altre.

TERESONA

No eran més de cincuanta doblas de quatre alló que se 'n va endur?

JORDI

Dona...

HILARI

Pero, Teresona!...

TERESONA

Oh, y encara diuhen que no eran vostras las unsas.

PAULA

Qué vol dir que no eran nostras?

JORDI

Calla.

TERESONA

Còm que tot lo de mas Roser es de la pubilleta; perque vosaltres no més li sou oncles á la Rosó.

JORDI

Pero nosaltres li portém las hisendas.

TERESONA

Vosaltres sempre heu sigut pobres.

(Anant á la iglesia.)

PAULA

Això es un sofoco, Jordi.

(Volentla seguir y contenintla en Jordi.)

JORDI

Veyám, Hilari, si me n' hauré d' empenedir d' haver portat al poble al vostre germà. Oh, y qu'aixís com l'he dut si m' hi torno á empenyar el puch treure.

HILARI

Que dius, burrango!

PAULA, *á Jordi.*

Jo li diría alguna cosa al Hilari avans qu' aquella ho emboliqui.

JORDI

Sí, sí. Ja veurás. *(Portant al Jordi lluny de la porta de la esquerra.)* El teu germá 'm penso que encara li deu tenir lley á mas Roser.

HILARI

Si tot el dia 'n parla.

JORDI

Com que quan ell hi era de bover, tu hi eras de mosso, si no m' erro.

HILARI

Just. Avans de que 'l germá de la Paula 's casés ab la mare de la pubilleta; com que alashoras la...

JORDI

Bueno, sí: donchs per això he procurat que ell fos Rector d' aquí; perque 's posés de la banda de mas Roser. Ja veurás el meu pensament.

(Mira cap á la porta de la esquerra.)

PAULA

Ja vigilo jo. Ja vigilo.

JORDI

Donchs trobantnos ab que 'l Llorensó ja ha cambiat del tot, y tenint en compte que la pubilleta va pels setze anys, hem pensat que lo millor fora 'l casarlos, y jo segueixo menant las hisendas de mas Roser. Això fa temps qu' ho tinch al magí, sino qu' ell avans era un poca substancia...

HILARI

Pero si 'l teu fill...

JORDI

Qué? Dígaho.

HILARI

Que tothom ho sap que n' ha fet de molt crespas.

PAULA

El xicot es bó; sino qu' es massa arruixat, sabeu? A mí, ben mirat, no m' es res, pero ho reconech.

JORDI

Si ho tinch rumiat tot! Y lo que convé es que 'l teu germá 's guanyi la voluntat de la Rosó á favor del meu fill.

HILARI

Pero si tu tens un imperi sobre la Rosó que no necessitas que ningú t' ajudi.

JORDI

Donchs mira, en aquest assumpto no m' obehiría.

HILARI, *no sabent qué dir.*

Bé, sí... Jo hi faré 'l que puga.

TERESONA, *venint de la iglesia.*

En qué farás el que pugas, Hilari?

(Aquest no sab qué respondre.)

JORDI

Bueno. Nosaltres ens en aném, que potser el Llorensó ja es aquí.

PAULA

Sí, aném. Y 'ls gerros els entregaren á Mossen Janot.

TERESONA

Ep, ep; aquí no hi ha Mossen Janot: el senyor Rector y prou. *(La Paula riu.)*

JORDI

Com que al poble li deya tothom el Janot...

TERESONA

Això era al temps en que vosaltres erau pobres.

PAULA

Aném, Jordi, aném, que ja no 'm puch aguantar més.

JORDI, *sortint ab la Paula.*

Aném, aném.

HILARI

Que no pots callar!?

TERESONA

Si ho farán corre pel poble, que ja la conech á la Paula.

PAULA, *per la finestra.*

Ho farém corre ó no ho farém corre: segons cóm será 'l senyor Rector y segons cóm Mossen Janot. Janot, Janot.

TERESONA, *tirantli la finestra per la cara.*

Arri al dimoni!

PAULA, *allunyantse.*

Janot, Janot, Janot!...

ESCENA IV

TERESONA, HILARI; desprès MOSSEN JANOT y TONI.
La finestra ha quedat ajustada.

HILARI

Y tot s' arreglará, dona.

TERESONA

Se pensa que 'm deixaré trepitjar per ella! Y veyám: en qué farás lo que pugas?

HILARI

En... en tot, com sempre. Y si anessim á rebre al germá que ja es hora?

TERESONA

Ay sí, sí: corremhi.

HILARI

Veurás, que pendré la capa...

(Surt per la porta de la dreta.)

TERESONA, *ajustant la porta del mitj.*

Ves, perque es la dona del alcalde! L' alcaldesa! *(Posantse un mocador gran al coll.)* Donchs jo soch la rectoresa, ves!

MOSSEN JANOT, *obrint una escletxa de la porta.*

Deu gracias.

TERESONA, *acabantse d' arreglar.*

(Bó. Quí será ara!)

MOSSEN JANOT, *obrint més y fingint la veu.*

Donchs que no 's podria entrar? *(Acabant d' obrir.)*

TERESONA, *sens girarse.*

No. Ara no, qu' aném depressa.

TONI, *ab una maleta á coll.*

Batúa!... Si es el senyor Rector qu' arriba.

TERESONA

Ay Reyna Santíssima! Si es el germá!

MOSSEN JANOT, *rihent.*

Si es que faig nosa...

TERESONA, *abrassantlo.*

El germá meu!

(En Toni 's queda al fons ab la maleta á coll mitj rihent.)

MOSSEN JANOT

Donchs no volías qu' entrés, dolentota? Ves, ves, no t' estimo. *(Fingint estar enfadat; tornantla á abrassar.)* La Teresona!

TERESONA

Com qu' enllestíam pera anarte á rebre!

(En Toni 's recorda de que du la maleta y la descarrega.)

MOSSEN JANOT

Oh, aquesta casa! Igual qu' estava! Si tot está igual

al poble! Jo no puch, jo no puch més; que desprès de tants anys!... *(S' asseu y 's posa á plorar.)*

TERESONA

Hilari! Corre, Hilari!

HILARI

Qué hi ha?

TERESONA

Míratel!

MOSSEN JANOT

Hilari!

HILARI

El Janot! El Janot! *(Abrassantshi.)*

TERESONA, *per lo de Janot.*

Malviatje! *(A n' en Toni.)* Qué fas aquí, tu? Vésten.

TONI, *que ni l' ha sentida.*

(Que contents! Batúa!)

MOSSEN JANOT, *á Hilari.*

El pobre germá meu! Ja 'm teniu altre vegada al poble! Y te, ploro igual que quan me 'n vaig anar.

(Plorant y rihent.)

TERESONA

Sino qu' ara manas á tothom d' aquí. Y donchs, qué pendrías ara?

MOSSEN JANOT

Pendré, pendré... Sí. *(Se posa á riure y se 'n distreu.)* Donchs al pendre'l camí de la rectoría, quan he baixat del tren... Y que l' han feta molt lluny aquesta estació! Si, si! *(Riu.)* Y veyeu quina cosa: no he co-

negut á ningú del poble! Es clar, tots han nascut en aquestos anys. *(Rihent y distrayentse.)* Vaya, vaya! *(Tornant á riure.)* Qu' estich content de véureus y de ser aquí!

TERESONA

Y nosaltres!

MOSSEN JANOT, *á Teresona.*

Pégam ara com quan eram petits, pégam.

TERESONA

Oh, ves qui gosa. *(Rihent.)*

HILARI

Es qu' encara se l' hi va la má, encara.

(Riuhen tots.)

MOSSEN JANOT

Donchs veuréu que al baixar del tren ni las camas me sostenían, de tant que tremolava de véurem el poble, y de sentir aqueixa olor del fum de las casas, y de l' herba que venía dels camps, y que m' ha fet sospirar d' una mena de manera...

TONI, *rihent fora de tó.*

(Que 'm fa riure!)

MOSSEN JANOT, *renyantlo bondadós.*

Ja 't donaré á tu 'l riure, ja! Espérat, espérat.

TERESONA

Digas.

MOSSEN JANOT

Y mírat, res: que de la estació he anat venint pel caminet d' avora 'l cementiri, qu' es més fondo que avans; y al serhi jo que dich un Parenostre per la Agnés, y en acabat tot baixet la he cridada: Agnés! Pst,

cosas!... *(Volent dir que son cabórias sevas.)* Y vetaquí que totjust la havía anomenada quan sento una riallassa més fresca qu' un maig, y 'm veig devant per devant á mas Roser, tan igual que 'm vaig mirar tot jo per si era 'l mateix bover d' aquells días!... Y veuréu, veuréu: jo que alashoras sento un' altra riallada com aquella, á vora meu ara; y 'm trobo á aquest poca substancia que se las avia ab una xicoteta, y que s' han quedat més soptats quan m' han vist!... *(Riu)* Jo que 'ls hi acosto la má pera que 'm fessin l' amistat y 'ls dos me la volían fer alhora que s' han topat; y ella quan me l' ha besada ha fugit com una pastorella d' esporuguida. Y á aquest, que també fugía, jo que me l' agafo d' una grapada: «¡àlto al rey!» Y me li carrego la maleta per cástich de... de que quan els he atrapat se barallavan.

HILARI

Ben fet.

TERESONA

Y mírat, tu ets l' amo de tothom.

TONI, *anguniat.*

Oy que no que no 'ns barallavam; que jugava ab ella un servidor.

TERESONA

Al senyor Rector no se 'l desmenteix.

MOSSEN JANOT

Jugavas? Tan grandassot jugant y en dia feyner?

TONI

Bueno! Donchs es que sí, que no jugavam, que 'ns barallavam.

MOSSEN JANOT

Y no te 'n donas vergonya de barallarte ab una minyoneta?

TONI, *sempre anguniat.*

Es que no senyor: perque sí que ho era de per riure, perque ella y un servidor... jugavam.

(L' Hilari riu, la Teresona s' enfada.)

MOSSEN JANOT, *rihent.*

Si no sabs lo que t' embolicas.

TONI

Es que no senyor! Es que sí que 'ns barallavam. *(Tots riuhen.)* Com que 'ns barallavam d' axó de demá: de Sant Francesch y de la Mare de Deu del Roser.

TERESONA

Aquest te rahó, germá; perque Sant Francesch...

MOSSEN JANOT

Ja m' ho heu escrit, ja, y tot ho arreglarém.

TONI

Com que jo per axó m' esperava.

TERESONA, *al Toni.*

Jo vaig ab vosaltres, saps?

HILARI

Aquest xicot s' está á mas Roser que guarda 'ls bous, y ara...

MOSSEN JANOT

Qué dius! Com jo á mas Roser, tú? Vina aquí, vina.

TONI

A jo?

TERESONA

Acóstathi.

MOSSEN JANOT

Bé, home, bé! Donchs tú guardas els bous al mas, eh?

TONI

Sí. *(Després de mirar á la Teresona.)* Sí senyor.

MOSSEN JANOT

Ja ho veig, ja. Y veyám, veyám. *(Prenentli la fona.)* Pórta aixó. Y qu' es petita! Si es per tirarhi atmetllas ensucradas, home. Y quin etzart, oy, que 'ns trobessim tú y jo tan aviat, avuy? Dígas, dígas.

HILARI

Dígas, home.

(La Teresona está entretinguda arreglant alguns objectes.)

TONI, *anguniat no sabent qué dir.)*

Y qué volen que digui? Que sí.

MOSSEN JANOT

Seu aquí, seu.

(Lo fa seure per forsa. Mossen Janot havia fet giravoltar la fona buscant per la escena alguna cosa pera posarhi com á pedra.)

TONI

Donchs veurá: la Mare de Deu del Roser y 'l nostre Sant Francesch...

MOSSEN JANOT, *fent petar la fona. Al Toni.*

Y quin estable 'l nostre més gran y més negre, ve-

ritat, tu? *(Parlant com si ell fos un xicot qu' ho digués á un altre.)* Y al capdevall aquella finestra per ahont saltan las gallinas!...

TONI, *perdent poch á poch la por.*

Mírat com ho sap!

MOSSEN JANOT

Y que sempre venen entre potas! Y aquella taleya 'l dimontri de las gallinas de pondre á la menjadora dels bous: allá al capdevall, á vora 'l Lluherna.

TONI

Sí que hi ponen, sí! *(Engrescantse.)* Y que fan pertenir las perfidiosas, batúa! Sino que 'l bou del recó ara 's diu Morrinxo.

MOSSEN JANOT

Oh l' altre!... Com tot: qui se 'n recorda! Saps Hilari? Y era més bon minyó 'l Lluherna, que jo hi feya asseure assobre á la Agneseta!... Ey, quan ella encara no tenía dotze anys.

(La Teresona ha anat entrant objectes á la iglesia.)

TONI

Batúa! Si assobre del Morrinxo jo també hi asseya á la Rosó! Y al saltar me tirava 'ls brassos al coll, y m' estrenyía més fort!

MOSSEN JANOT

Més fort!... Oy, tu? Qu' escanyava! Oy, tu?

(Rihent com á criaturas.)

TONI

Sí, sí. Y réyam!

MOSSEN JANOT

Y á mí m'agradava que m' escanyés. Y á tú?

TONI

Com que sí que m' agradava!

(Quedan rihent los dos.)

TERESONA, *que ve de l' iglesia.*

Qué feu?

MOSSEN JANOT, *posantse sério de cop.*

Bueno. Prou, prou. *(Passejant depressa.)*

TONI

Hilari, quí era l' Agneseta que diu?

HILARI

Era la mare de la Rosó.

MOSSEN JANOT, *parantse en sech.*

Cóm? La filla de la Agnés es la que diu aquest?...

HILARI

Y sí.

TONI

Si ara li ha besat la má á vosté, que s' estava ab un servidor.

MOSSEN JANOT

A mí? Era aqueixa noyeta la filla de la Agnés? *(Hilare li fa que sí ab lo cap.)* Ah! *(Pausa.)* Y no la he coneguda! Si jo la tenía de conéixer! Ves, Hilari, ves: la primera persona qu' he trobat al poble la filla seva! Jo he cridat á la mare, vora 'l fossar, y m'ha sortit la filla!...

HILARI

Ja es tot un cas.

MOSSEN JANOT, *al Toni.*

Y tú?... Que potser també aquest?...

(Mirant al Hilari.)

HILARI

Si guarda 'ls bous com tú?

MOSSEN JANOT

No! No vuy dir axó!

TONI

El que, jo?

MOSSEN JANOT

Res, res. Ah, té: veurás, que no t' he pagat encara. *(Butxaquejant.)*

TERESONA, *apartant á Toni.*

No ho vulguis.

TONI

Primer que m' escanyin, ves!

TERESONA

Vólsme pujar á dalt la maleta?

TONI

Y donchs!

TERESONA

Aném. Passa. *(Se 'n van per la dreta.)*

MOSSEN JANOT, *ab los diners á la má.*

Ahont es aquell?

ESCENA V

MOSSEN JANOT é HILARI

HILARI

Déixal.

MOSSEN JANOT

Es á dir que del nostre temps á mas Roser no hi ha ningú, eh? Párlamen, párlamen.

HILARI

Si t' ho he anat escribint tot. Morta la Agnés, ja ho sabs, se van ficar á la masia el Jordi, la Paula y 'l fill del Jordi.

MOSSEN JANOT

Y qu' estich content de ser al poble! Mírat, Hílari, 'l dia qu' ella 's va casar, la Agneseta, jo 'm vaig dir: no hi tornarás may més á veure aquestas terras. Donchs el dia en que vaig saber que la Agnés s' havía mort me va venir com un remordiment d' havérmen anat tan lluny; y després, quan vaig passar aquella malaltía tan forta, només li demanava á Nostre Senyor que 'm deixés viure pera que 'm poguessin enterrar aquí: y mírat, Nostre Senyor ho ha volgut. Y ara 'm trobo, qu' ho torno á estimar tot això y que 'l cor me bat pensant en mas Roser. Y jo vuy estimarla forsa, forsa á aqueixa noyeta, y vetllar per ella, com si m'ho demanessin desde 'l cel y desde dintre de la terra. Y ara aném á la iglesia; y després á mas Roser, que si no es pel Jordi jo no vinch de rector al poble.

HILARI

Sí, aném. Sino que al Jordi no li agraheixis gayre, saps?...

MOSSEN JANOT

Qué no li agraheixi?...

HILARI

Ja t' ho contaré. *(Surten per la esquerra.)*

ESCENA VI

TERESONA y TONI

TERESONA

Germá! *(Cridantlo.)* Té, ja no hi es.

TONI

Bueno, ja l' esperaré. Com que també han de venir els companys de la confraría...

TERESONA

Donchs ánimo, sents? Y no us dongueu per res del mon.

TONI, *amohinat.*

Bueno.

TERESONA

Y si veus que aneu á perdre 'm cridas. Sents?

TONI, *cremat.*

Bueno! *(Ella se 'n va per la dreta. En Toni 's creu que encara hi es.)* Bueno! (Sí, ara hi corro á cridarla!)

ESCENA VII

TONI, després LLUCH, MATÍAS, SILVESTRE y altres FADRINS.

TONI

Ves perque me n' han fet d' això que 'n diuhen president de la confrería de Sant Francesch! Y á n' ella presidenta de la de las noyas! Batúa, quinas cosas més dolentas m' han de passar á mí! Ves si la mare fos viva y s' ho vejés que va criar á la Rosó perque jo li fes la guerra! Vaja, que contra la Rosó no hi vaig encara que 'm matin!

LLUCH, *venint del carrer.*

Saps que fan la Rosó y aquellas? Donchs cullen las flors pera guarnir l' altar major; com si ja estés pastat que l' altar te de quedar pera ellas.

TONI

Batúa! Y quinas angunias més regrossas tinch de passar jo!

LLUCH, *obrint la finestra.*

Oh, y que diuhen que van á venir totas, ara! Y la Rosó la capdansera, que 'l seu oncle li dona alas.

TONI

Y per qué m' ho féyau á mí això d' anar al devant vostre?

LLUCH

Perque 't toca enguany, que ja ho sabs que va per tanda

TONI

Es que jo ja ho sabeu que m' estich á ca la Rosó; y... vaja, que no m' está bé qu' ella y jo 'ns fem la guerra.

LLUCH

Lo que no estará bé es que t' hi estiguis, si guanyan las mossas.

TONI

Es que á la Rosó la vam criar nosaltres.

LLUCH

Tu 'l que tens es por de que avuy no 't paguin la quinta.

TONI

Es que jo no ho faig per interés, ho sabs? Y aixó de la quinta 'ls hi toca, qu' al morir la mare de la Rosó ho va deixar ben dit al Jordi que me la paguessin. Y encare hi ha més, ho sabs? Que 'l Jordi 'm guarda las mevas setmanadas, ho sabs?

SILVESTRE, *entrant ab Matías y companys.*

Y ara que vagi de sério. Ahont es el senyor Rector?

MATÍAS, *als companys.*

Just, ben de sério.

TONI

Es a la iglesia qu' aviat vindrá.

SILVESTRE

Donchs mentrestant podriam fer junta. Fem junta?

TONI

Ja 'n vam fer ahir d' aixó.

LLUCH

Al grá hem d' anar ara.

SILVESTRE

Femne un' altra de junta.

TONI, *anguniat.*

No vuy fer res més jo: que no vuy fer mal á... á ningú.

LLUCH

Qué vol dir fer mal? Volém lo qu' es nostre: que 'ns dongan l' altar major demá, y que la missa siga pera la nostra confraria.

MATÍAS

Aixómateix.

SILVESTRE, *á qui ningú fa cas.*

Fem, fem junta! Seyéu, minyons. Jo aquí, que soch el secretari.

LLUCH

Y mirat, Toni, Deu 'ns enguart que 'l senyor Rector no dongui demá la dreta á Sant Francesch, que 'n farém una de grossa!

TONI

(Jo ara 'm voldría fondre.)

(En Silvestre s' ha assegut, ab un paper devant y un llapis á la má com si estés á punt de fer de Secretari.)

SILVESTRE, *á Lluch.*

Un altre qu' enrahoni ara, un altre: qu' axó se 'n diu una junta. Per qué calleu vosaltres? Junta, junta.

LLUCH, *seguint la seva idea.*

Sí, perque jo 'm veig venir una cosa que 'm fa molta rábia.

SILVESTRE, *á Lluch.*

Com que tú 'l que tens es malicia á n' aquest, *(Pel Toni)* perque no més fa que ballar ab la Climenta qu'; está boja per ell.

TONI

Ves que se m' endona á mí de la Climenta! Hi ballo perque la Rosó no 'n vol saber de ballar; y á mí m' agrada ballarhi ab la Climenta perque 'ns avenim... de peus, sí; y ab tú ensopegá. *(A en Lluch.)*

LLUCH

Tu sabs lo qu' ets? Un bestia. Com que no més te fas ab bestias.

TONI

Y ab tu. *(Riuhen tots.)*

LLUCH

Per qui ho has dit? *(En Toni va á replicar.)*

SILVESTRE

No 'ns barallém, que som tots de la confraría!

TONI, *calmantse al sentir á las noyas.*

Oydá! Que vé la Rosó! Que ja la sento! Que ja son aquí totas!

SILVESTRE

Que ja venen las noyas! Que ja son aquí!

(Se sent la conversa y las rialladas de totas ellas avans d' entrar, veyéntselas passar per devant de la finestra.)

MATÍAS

Fémlashi mala cara!

SILVESTRE, *portantlos á la esquerra.*

Veniu, que son las nostras contrarias. Girémnos d' esquena!

ESCENA VIII

TON, LLUCH, SILVESTRE, MATÍAS y altres FADRINS; ROSÓ, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA y altres NOYAS. Venen ellas portant flors y rams verts: la Rosó 'n porta més que las altras noyas. No han parat de riure ni d' enrahonar ellas. Los xicots están callats y de cara á la paret.

ROSÓ, *á las noyas.*

Totas, totas las he cullidas jo mateixa, totas!

PASCUALA

Y quina olor aquestos clavellets y violas!

FELIPA

Mireuse las mevas!

CLIMENTA

Jo m' he punxat. Y com se clavan las malehidas!

ROSÓ

A mí no 'm punxan may las rosas; perque m' estiman d' alló més las pobrissonas.

SILVESTRE, *mirantlas de cúa d' ull.*

No us las mireu vosaltres! *(Als companys.)*

MATÍAS

Gírat, Toni!

(Perque en Toni se las mira més que tots.)

ROSÓ

Que fan aquells? N' han feta alguna y están castigats! Miréusels!

CLIMENTA

Guaytéu quin be de Deu de rosas.

ROSÓ

Toni! Que fa 'l Toni!

LLUCH, *á Toni.*

Déixalas estar!

TONI

Que 'm crida á mi la Rosó. Ay, ay!

LLUCH

Que cridi!

(Volentlo contenir al igual dels demés companys.)

ROSÓ

Toni!

TONI

Y jo no me 'n puch estar! *(Apartantlos.)* Que... *(Ananthi.)* Que mana, Rosó?

(Gatzara d' uns y altres.)

ROSÓ, *per las flors, al Toni.*

Míratelas, míratelas!

SILVESTRE

Donchs jo tampoch me 'n puch estar!

(Barrejantse ab ellas.)

CLIMENTA

Ola, Silvestre! *(Riuhen tots forsa, menos en Lluch.)*

LLUCH

(Sembla mentida! No té vergonya ningú! Com si Sant Francesch y la Mare de Deu del Roser no fossin contraris! Jo no ho puch veure!)

(Anántsen sol á un costat.)

ROSÓ, *als xicots.*

En porto més jo que totas ellas plegadas!

TONI, *al Matías.*

Tot ho diu més bonich! Oy, tú?

MATÍAS

Just, tot, tot!

CLIMENTA

No més esteu per las d' ella. Mireu las nostras.

ROSÓ

No 'n toqueu cap que son per la Mare de Deu!

TOTS

Una, pubilleta! Una flor! *(La Rosó fuig.)*

ROSÓ

Toni! Ajudam, Toni!

TONI

Batúa! Al primer que s' acosti l' espavilo!

(Posantshi entremitj.)

TOTS, *ab gran gatzara.*

A mi! Jo! Una! *(La Rosó y las altras xisclan.)*

TONI, *barallantshi.*

Allá! Arri! Allá, tu! *(Pegant un cop al Silvestre.)*

SILVESTRE

Que soch el teu secretari! Tens unas mans!

(Tots s' apartan.)

TONI, *rihent.*

El Silvestre, quina galta! Miréusel! Fem junta?

SILVESTRE, *cambiant.*

Au. Fémla.

LLUCH

Y que 'n sou de ximples y d' ensas. Ja veurás, vaig pel rector, jo. *(Surt per la porta esquerra.)*

MATÍAS

Y com ho fas per tenirne tantas, Rosó?

ROSÓ

Perque me las estimo més qu' ellas, vés; y las flors son agrahidas. Mírat, mirat quina fragancia! No us acosteu tant que feu com las abellas.

TONI

Jo si que m' acosto.

ROSÓ

Tu menos, que respiras com la boca del forn. Donchs en tinch més perque tot l' any que las amoixo, com si fossin germanetas mevas totas las plantas. Y que 'm recreman las fullas secas que no cauhen! Qué hi fan en aquest mon? *(Com si se 'n recordés ara.)* Ah! Y al cor del estiu quan hi ha aquellas soleyadas, cap al vespre... *(Mirant de reull al Toni que dissimula.)* cap al vespre... totas se revifan quedantse ben regadetas; que fins assembla que las pobrissonas me digan: «Y quina set que teniam! Y qu' estém contentonas ara!»

CLIMENTA

Gran mal de tenirlas ben regadas si jo sé una cosa.

(La Rosó fa senyas á la Climenta perque calli.)

SILVESTRE

Que 's diga!

TOTS, *menos Toni.*

Que 's diga! Que 's diga!

ROSÓ, *amohinada.*

Y be, qué hi ha de mal? Vés! Que devegadas... que quan jo vaig á regarlas ja 'm trovo que ho ha fet el Toni! *(Tothom riu enburlantse de la Rosó.)*

SILVESTRE

Y ella se 'n alabava!

TONI

Sí, si que las regó; sino qu' ella s' enfada y fins més d' un cop m' ha prés la regadora y me l' ha tirada pel cap, que diu que li prench la feyna, la tonta!

ROSÓ, *mitj avergonyida.*

Com que sí que me la prens. *(Enrabiantse de que se 'n burlin.)* Y jo no ho vuy, perque... perque... *(De cop cambiant. Mitj plorosa.)* Ja m' ho pensava que un dia ó altre se sabría y m' ho retreurían.

TONI, *amohinat de qu' ella plori.*

Pero, dona, si jo no ho feya per cap mal. Ay Deu meu, no sé perque t' has d'enrabiar d' aquesta manera!

ROSÓ, *cremada, y acabant per riure.*

No, si no m' enrabio, tontot. Té, té, si no m'enrabío. Yu!... que 's creya qu' estava enfadada!

TONI, *molt sério.*

No? *(Rihent després.)* Donchs... donchs jo ho diré tot, vaja.

SILVESTRE

Sí, digaho!

CLIMENTA

Que ho digui!

TOTS

Sí, sí, que ho digui!

TONI

Que devegadas ho deya que s' enfadava, y vaja que ho deya y no s' enfadava: y quan jo no hi anava ella 'm venía á empendre tot fent la manyagoya y dihentme: Toni, bon minyó, que 'm voldrías regar las plantas? Y devegadas fins me donava una flor que jo 'm posava á l' orella.

(Riu ell de bon minyó. Tothom fa broma á n' ella.)

ROSÓ

Que 'm deixeu dir á mi! *(Ningú calla.)* Que 'm deixeu dir! Que jo vuy enrahonar! *(Van callant.)* Donchs bé, sí, n' hi donava alguna de flor de las més pansidetas. De macas cap.

TONI

Que si qu' ho eran! *(Ella ho torna á negar.)*

LLUCH, *que ve de la iglesia*

Que tantas flors y tantas cansonerías! Que se las enduga 'l Toni pels bous que 'n farán festa; perque á la Mare de Deu del Roser ni avuy ni demá no n' hi posaréu pas vosaltres. *(Ellas se creman.)* No n' hi posaréu, no! Y mal llamp qu' us toch á totas vosaltres!

ROSÓ

Ay, ay! Y per qué no 'ls hi posarém?

LLUCH

Perque hi anirá Sant Francesch al altar, com una reira de bet! *(Las noyas xisclan.)*

CLIMENTA

Me voléu creure noyas? Ja que no vé 'l senyor Rector anémhi nosaltres.

FELIPA

Anémhi.

(Anirán sortint ellas per la porta de la esquerra menos la Rosó.)

ESCENA IX

ROSÓ, TONI, LLUCH, SILVESTRE, MATÍAS, altres xicots y TERESONA que ve de la dreta.

TERESONA

Ah, Toni que no m' has cridat!

TONI

Ara sí que hi haurá gresca!

TERESONA, *per las noyas que van sortint.*

Minyons, que li parlarán primer que vosaltres!

LLUCH

Corrémhi!

TERESONA

Aném, que jo no us deixo! Depressa!

(Surten tots confosament per la porta de la esquerra. Las noyas primer.)

ESCENA X

ROSÓ y TONI. La Rosó s' ha entretingut agafant son feix de flors qu' havía deixat sobre la taula.

ROSÓ

Ja vinch jo! Ja vinch!

TONI, *estirantla per las faldillas.*

Rosó. Espérat, Rosó.

ROSÓ

Quí m' estira? Qué fas aquí?

TONI

Qu' estás enfadada?

ROSÓ

Sí qu' ho estich, que no sé que 't faría, miréuse!

TONI, *tornantla á aturar.*

Per aixó de jo y Sant Francesch y de tu y la Mare de Deu, que 'ns fem la contra, eh?

ROSÓ

No, que ja t' ho he dit aquesta tarde: perque ballas ab la Climenta.

TONI

Es que no me 'n puch estar de ballar quan tocan. Ay batúa!

ROSÓ

Donchs s' ha acabat l' ensenyarte de lletra; y té, sigas burro; burro, burro.

TONI

Y per qué no n' has d' apendre de ballar tu?

ROSÓ

Perque la mare no ho volía.

TONI

Donchs la meva sí: que ja no te 'n recordas que 't va ser dida, que si te 'n recordessis ballariam.

ROSÓ

Be, qué farás aquest vespre á l' era?

TONI

Veurás, que no toquin; y si tocan que 'm lliguin.

ROSÓ

Donchs si ballas ab la Climenta jo 'n faré una.

TONI

Qué farás?

ROSÓ

Me 'n aniré al llit.

TONI

Com que ja ho veig ara que de mí no 't fa res; que potser sí que ho voldrías que no 'm paguessin la quinta y me 'n anés á servir. Com qu' ara si que las entench totas. Com que fas ali ab el teu oncle, y 't dirán donya.

ROSÓ

A n' aquí dirán donya.

TONI

A n' á tú Donya, donya y donya.

ROSÓ

Y que 'm fa pertenir aquest xicotot! Digas: que pateixo com quan trona.

TONI

Que l' altre dia, sino que jo m' ho callava, me va dir el Jordi que ja no eras una criatura, y que jugavam massa, y que no estava per cuentos, y que s' ha acabat.

ROSÓ, *burlántsen.*

Y que s' ha acabat, y amén Jesús, y darrera la porta n' hi ha un fús. *(Ell se crema.)* Si t' entench que 'm penjin!

TONI

Donchs té: qu' aviat festejarias.

ROSÓ, *rihent com boja.*

Que festejaria! Que jo festejaria! Yhu!...

(Saltant y emburlántsen.)

TONI

Y no riguis, no, que diu que te de venir un de fora.

ROSÓ, *rihent.*

Un de fora. Tot t' ho fan creure!

TONI

Orgullosa! Que tu ja deus saberho, y deu ser un senyor de ciutat que te l' haurán fet exprés per tú. Y ab ell sí que voldrás ballar, y ell sabrá de lletra.

(La Rosó qu' anava rihent acaba per cremarse.)

ROSÓ

Dolent, més que dolent! Ja estarás content que m' has tornat á fer enrabiar. Jo que m' aguantava y no més volía riure!

TONI

Donchs per molts anys, donya Rosó.

ROSÓ, *anant cap á n' ell rabiosa.*

Donya... Toni, Toniot. No sé qué 't faría!

TONI

Orgullosa!

ROSÓ

Me 'n vaig ab aquellas.

TONI

Casada! Casada! Y vella; y després tia Paula!

ROSO

Ara si que no t' ho perdono. No te m' escapas! *(Correntli al darrera y pegantli.)* Té, té y té!

TONI

Oy, oy! Que 'm fas mal!

ROSÓ, *empenedida.*

Malviatje! Que t' he fet mal, fill meu? De bó de bó, Toni?

TONI, *rihent franch y carinyós.*

No, de bó de bó, no, tontota. De per riure, de per riure!

ROSÓ, *rihent molt també.*

Ay, que m' havía enganyat el Toni!

TONI

Pégam, pégam.

ROSÓ

No, que 'm cou la má, mira!

(Ensenyantli la má. Quedan tots dos rihent fort, l' un devant del altre, las caras acostadas, los cossos enderrera, mirantse.)

ESCENA XI

ROSÓ, TONI, MOSSEN JANOT. Ve per la porta del carrer; no l' han sentit entrar y segueixen rihent.

MOSSEN JANOT

(Ah! Els pobrissons! Té: el Janot y l' Agnés!)

TONI

No riguis més, que 'm revento.

ROSÓ

No riguis tú de primer. *(Adonantse de Mossen Janot.)* Míratel! Míratel

TONI

(Mossen Janot! Batúa!)

MOSSEN JANOT, *fingint que 'ls renya.*

Qu' es aixó de riure d' aquesta manera! Ahont s' es vist! A la rectoría! *(Pausa. Ells ab los ulls baixos, Mossen Janot riu dissimuladament.)* Que dich jo! Qu' ha estat aixó, veyám? A dirho desseguida!

TONI, *sofocat.*

Si... senyor, sí. Si senyor.

MOSSEN JANOT, *á la Rosó.*

Y tú? Veyam?

ROSÓ, *sofocada.*

També: que si senyor.

MOSSEN JANOT, *á la Rosó.*

Vaja, acóstat! *(No 's mou ella.)* Que t' acostis! *(Ella s' hi va acostant fent senyas al Toni d' amagat pera que hi vagi també.)* (Pobreta, si té una cara de criatura!)

ROSÓ, *al Toni d' amagat.*

Vina, vina.

MOSSEN JANOT, *fent com qui renya.*

Per qué no has anat á dur las flors á la iglesia? Per qué?

(A un moviment de Mossen Janot, la Rosó 's creu que li va á pegar; se posa una má á la cara y s'aparta.)

ROSÓ

Ay, ay, ay!

TONI, *corrent á posarse entre 'ls dos.*

A mí, senyor Rector, á mí!

MOSSEN JANOT

Qu' es? *(Rihent.)* Que t' has cregut que li anava á pegar á la Rosó? Oh, Deu meu! Acóstat; pobrissona Rosó! *(Passantli la má pels cabells.)* Y tú, galifardeu, vina també, vina! *(Estrenyent á cada hu ab un bras.)* Aquí també; aquí y ben fort. *(De cop se mira á l' un y després á l' altre. Sense odi, al Toni.)* Apártat, tú, apártat! *(Tornant á la Rosó.)* Pobrissona Rosó! La pobrissona! No tens ningú, soleta, sense pare, sense la teva pobreta mare!...

ROSÓ, *mitj plorant.*

Fa dos anys que la mare es al cel!

MOSSEN JANOT

Y sí que hi es al cel! Y vaja si hi es! *(En Toni senglota.)* Toni, qué 't passa?

TONI

Que sí senyor, que no te ningú que la ampari; y per xò la volen fer donya.

ROSÓ

Que callis, Toni.

MOSSEN JANOT, *al Toni.*

Qu' es aixó, digas?

TONI

Que la Rosó te una cosa qu' es una desgracia: que te oncle, senyor Rector, que te oncle. Y á més te un' altra desgracia: que la dona del oncle li es tia!

MOSSEN JANOT

Qué vol dir aixó?

TONI

Qué ho dich, Rosó?

(Ella sempre mitj d' esquena.)

ROSÓ

Sí, sí, que tinch un oncle, y que tinch una tia!

MOSSEN JANOT, *impacient.*

Y be; qué?

TONI

Que voldrán qu' ella festeji, y no sabém ab qui. Y

no ho volém nosaltres, perque á nosaltres tothom ens fa fástich. Oy, Rosó que tothom ens fa fástich?

ROSÓ

Sí, sí.

MOSSEN JANOT

(Ah, qu' he arribat á punt á la vila!)

TONI, *molt content.*

Ho veu, ho veu? Ha dit qne sí, que tothom li fa fástich!

MOSSEN JANOT, *bondadós.*

Y tú que tant te las éus, quin sant hi tocas aquí? Qué hi vens á fer, veyám?

TONI

Qué hi vinch á fer jo? Qué hi vinch á fer? Jo soch com una mena de bover ó de parent de... de casa d' aquesta.

ROSÓ, *perdent la por.*

No 'n som de parents. *(Ell vol replicar.)* Toni, no digas mentidas!

MOSSEN JANOT

Cóm quedém, donchs?

TONI

Bé, parents, parents... Parents que no ho fossin, sap? Y que 's fessin com á parents que ho fossin. Això jo. Ara... ella. Ella.

MOSSEN JANOT

Diu que tú, ara.

ROSÓ

Jo? La mare, la mare si que se l' estimava á n' aquest xicot. Uy, la mare! *(Ell li fa senyas de que segueixi.)* Com que deya sempre, sempre, que hauría volgut que aquest xicot li fos també fill: qué 's pensa!

MOSSEN JANOT, *fingint indiferencia.*

Es clar, y qu' hauriau sigut germans.

TONI, *rápit.*

Ah, alashoras no: de cap manera.

ROSÓ

Ja estém bé aixís, ja.

MOSSEN JANOT, *dissimulant lo riure.*

Veuréu, veuréu: d' aquí endevant, com que la Rosó ja es grandeta, no estará bé que bromejeu y que jugueu cada dia 'ls dos.

ROSÓ

No?

TONI

Batúa! Igual que 'l Jordi! Batúa!

ROSÓ

Cada dia no? Y... un dia per altre?

TONI

Y qué he fet jo?

ROSÓ

Bueno, riure no... Pero enfadarnos y barallarnos sí. Oy?

MOSSEN JANOT

No: qu' he dit que no. (Aquest parell s' estiman y miréuse, ni ells ho saben!)

TONI

(No s' ho pensa no, ell, ni ella tampoch, que jo m' hi casaría.)

ROSÓ, *recullint las flors.*

(Si no m' ho aguanto m' ho coneix que m' estimo al Toni!) *(Se 'n va cap á la iglesia.)*

MOSSEN JANOT, *á la Rosó.*

Aném ab las altras. (Y que á punt que he arribat al poble!)

TONI, *seguintlos.*

Y 's te d' arreglar aixó del altar, que 'm fa patir massa á mí, perque...

(Los tres han sortit per la porta de la esquerra.)

ESCENA XII

JORDI, LLORENSÓ, HILARI. Venen per la porta del carrer.

HILARI

M' ha semblat qu' ara 'l sentía al germá.

JORDI

L' esperarém. Oy, Llorensó?

LLORENSÓ

Pts! Com vulgueu.

HILARI

Ab el germá desde la iglesia anavam á casa vostra; y 'ns han dit pel camí que no hi erau.

JORDI

Y ell se 'n deu haver entornat.

(En Llorensó s' ha assentat indiferent.)

HILARI

Això mateix. Vaig á veure si 'l trobo.

(Se 'n và á la iglesia.)

JORDI

Y tú qué rumias ara?

LLORENSÓ

Que no m' agrada això de venir á trobar al rector y qu' ell se fiqui en las cosas de casa.

JORDI

Sí, surt ab aquesta ara! Que 't pensas que si 'l rector que 'ns vol bé, no 's fes seva á la Rosó, ella 't voldria per marít á n' á tú?

LLORENSÓ

Y si no 'm volgués, mirat!...

JORDI

Qué dius ara? Qué dius? Que no ho sabs com estém á casa? Es á dir á casa, á casa la Rosó; perque d' ella es tot, tot lo que queda per vendre, y... lo que debém. Y vols més angunias encara? Avuy, demá 'l més tart, tinch de pagar la quinta del Toni y no hi ha un pa á la post; y á mi ja fa temps que ningú 'm fía, y tú ets la causa de com ens trobém.

LLORENSÓ

Que jo 'n soch la causa?

JORDI

Sino de tot... de bona part. Qui se 'n va endur aque-

llas unsas, las darreras que hi havía á la paperera y qu' eran pera pagar el debitori de ca 'n Bergants, quí?

LLORENSÓ

Y que l' havía fet jo aquell debitori, y 'ls altres?

JORDI

Calla, calla que 't mataré, calla! *(Acostantse á 'n Llorensó amenassantlo. Aquest se 'n va á seure tranquilament á un' altra banda.)* Quina desgracia la meva ab aquest fill!

LLORENSÓ

No, si jo no us ho dich per res, sino perque no m' amohineu més retrayentme del passat, y de... la Filomena.

JORDI

Be, no 'n parlém més, que sí 't sentissin!...

LLORENSÓ

Es que m' hi jugo'l que volgueu que no m'heu entés. Que us ho penseu que m'hi casaré per forsa ab la Rosó?

JORDI

No ho sé si per forsa, pero...

LLORENSÓ

Donchs l' heu errada; perque jo á la pubilla li porto voluntat. Vaja, que 'n sortirém, avi; encara que m' hi hagi de fer de totas las maneras.

JORDI

Ja m' agrada de véuret resolut. Y mírat, quan la vegis á la Rosó, que s' ha tornat com un pom de flors, ho estarás més encara.

LLORENSÓ

Sí la he vista! *(Rihent.)*

JORDI

Ahont?

LLORENSÓ, *rihent.*

A la fira de l' Albornesa, qu' ara fará dos mesos. Jo era al hostal.

JORDI

Tú hi eras al hostal?

LLORENSÓ

Com us ho dich. Vos váreu dur las mulas á la cuadra. Per cert que vaig baixar las escalas pera empendre á la Rosó, sino que al véureus que tornávau ho vaig deixar corre.

JORDI

Perque 'm vas veure á mí? Y millor, home.

LLORENSÓ

No, no: que alashoras vos y jo no collavam. No 'm necessitávau encara.

JORDI, *cremat.*

Es que si 't necessito...

LLORENSÓ

Jo 'l que us dich es que la Rosó ningú me la pren, qu' es la meva enamorada. *(Rihent.)*

JORDI

Que ve gent! Per Deu!...

LLORENSÓ

No tingueu por, home.

ESCENA XIII

JORDI, LLORENSÓ, HILARI. Després, de la iglesia, MOSSEN JANOT, ROSÓ, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA y altras NOYAS; y per últim TERESONA, TONI, SILVESTRE, LLUCH, MATÍAS y altres XICOTS.

HILARI

Ja vé, ja, Mossen Janot. Sino qu' ára está per la festa de demá, que hi ha un trasbals!...

JORDI

Que fassi.

LLORENSÓ

Ves ab que s' encaparran!

HILARI

Fins á dintre de la iglesia s' ho volían disputar. Sino que 'l senyor rector de primer els ha fet passar el Rosari.

JORDI

Ben fet.

HILARI

Y ara venen á enrahonarsho aqui. *(Remor lleuger.)*

MOSSEN JANOT, *entrant.*

Que no més passin las noyas; que vuy sentir primer á n' ellas.

NOYAS

Nosaltras, nosaltras.

(Entran ellas en escena. Se sent remor dels xicots á fora.)

MOSSEN JANOT

Minyons, vosaltres que calléu ara. *(Pels joves que no 's veuhen.)* Hilari, que no entrin.

HILARI

Mira, 't venen á veure 'l Jordi y 'l seu fill.

(Va cap á la porta de la iglesia.)

JORDI

Que Deu lo guart.

MOSSEN JANOT

Ah, vostés? Me 'n alegro. Sino que tinch molt amohino ara.

LLORENSÓ

Tú, Rosó, que no 'm coneixes?

ROSÓ

El Llorensó: sí que 't conech. Y que ets lleig ab aqueixas barbotas! *(Riu Llorensó mortificat.)*

MOSSEN JANOT

Y... 'l seu fill?

JORDI

Mírissel.

(En Llorensó no s' havia fixat en Mossen Janot.)

MOSSEN JANOT

Vos... jove, que Deu lo guart senyor Rector, se diu.

LLORENSO

Sí que 's diu, sino que...

JORDI

Calla, home.

MOSSEN JANOT

Que soch el senyor Rector; no sé si ho sabías.

LLORENSÓ

Está de broma.

JORDI

Com que ha arribat avuy, sab?

MOSSEN JANOT

Sí, prou: ja 'n parlarém, ja. Ara no mès estich per vosaltras. *(A las noyas).*

NOYAS

Sí, nosaltras, nosaltras.

LLUCH, *desde dintre.*

Volém serhi nosaltres també! *(Remors.)*

MOSSEN JANOT

Que callin, Hilari.

(Se sent que 'ls joves se van acostant.)

HILARI

Si volen entrar!

MOSSEN JANOT

Espereuse.

TERESONA, *al devant dels xicots.*

No poden esperarse, que tenen neguit.

(La Teresona 'ls incita á que entrin. Avansan quedantse á la porta y empenyentse. En Jordi y en Llorensó s' estarán á un costat sols.)

MOSSEN JANOT

Y bé donchs, que hi sigui tothom, y acabarém més aviat. *(A las noyas.)* Vosaltras en aquesta banda.

Vosaltres, xicots, aquí ahont sou, y 'l que 's moga va al carrer.

TERESONA

Es que... Es que...

MOSSEN JANOT, *á la Teresona.*

Tú, allá desseguida! Ab ellas!

(Quedan las noyas á la dreta, 'ls xicots á la esquerra. Mossen Janot s' assenta al mitj, vora la taula, de la banda de las noyas. La Teresona ha passat á la dreta.)

JORDI, *á Llorensó.*

Si 's posa per la Mare de Deu de casa voldrá dir que 'ns ajudará al casament.

LLORENSÓ, *á Jordi.*

Si 'n sortirém, home.

(En Llorensó fuma satisfet, mirantse vanitós á la Rosó que no 's fixa en ell. Remor dels xicots que 's disputan: sobretot del Lluch contra en Toni que 's disculpa.)

MOSSEN JANOT

Y ara que ja hi som tots que s' espliqui... *(Remor dels xicots.)* Vaja, un d' aquestos galifardeus que mouhen tanta gatzara.

LLUCH

El Toni, senyor Rector, el Toni.

MOSSEN JANOT

Donchs el Toni. Dígas, bon minyó, dígas.

TONI

No, sino... Rosó, que ho vols tu qu' enrahoni?

LLUCH

A n' ella li tens de demanar permissió? Quins son los teus interessos aquí, digas, digas?

TERESONA, *que ha tornat ab los xicots.*

Que parli 'l Toni.

ELLAS

Nosaltras.

MOSSEN JANOT

Teresona, ab las mossas. Calléu, y que parli 'l Toni.

TONI, *incitat per en Lluch.*

Donchs... que nosaltres som de la confraría de Sant Francesch per servirlo, m' entén?

LLUCH, *á Mossen Janot.*

Y ell es el president, ell. *(A en Toni.)* Digas. *(Fan callar al Lluch.)*

TONI

Sí. Y que demá es el sant de Sant Francesch; y que s' ha fet ab aixó un embull. Reira de... *(Gatzara de las noyas perque ha dit las duas darreras paraulas.)* Ay! *(Sabentli greu.)*

MOSSEN JANOT

Deixéulo. Ves dihent, home.

TONI

M' entén? Qu' avuy s' escau que demá mateix las mossas del poble també fan la festa de la Mare de Deu de... d' aquesta, de la Rosó. Y, batúa...

ROSÓ, *á ellas, que no volen que parli.*

Es qu' es la festa de la Mare de Deu del Roser, y no pas de jo. Ay, ay!

MOSSEN JANOT

Del Roser, ben dit. Sí, sí noyeta, sí.

TONI, *perque en Lluch li incita.*

Donchs que nosaltres cada any hi plantém al altar major al nostre Sant Francesch, y...

LLUCH, *á en Toni perque ho repeteixi.*

Y que hi fem la festa perque 'ns toca.

TONI

Sí, perque 'ns toca.

LLUCH, *á en Toni.*

La festa qu' es nostra.

TONI

Qu' es nostra.

LLUCH

Y que las treguin á n' ellas, y que las escarmentin! Dígaho.

TONI

Jo no ho dich això.

LLUCH

Donchs ja ho diré jo. Senyor Rector, que hi tenim dret nosaltres y no ellas. Y se li faría un tort molt regrós al jovent del poble y al sant, si hagués d' anar á recó per las mossas. *(Protestas d' ellas.)* Perque las mossas no son res enlloch.

MOSSEN JANOT

Y qué sabs tú! Y qué sabs tú!

LLUCH

Perque 'l nostre sant fa més goig, qu' es més bon mosso, y sembla nou que 'l vam embarnissar pel Janer. Y la Mare de Deu d' ellas es revellida y corcada!

ROSO, *no podentse contenir.*

Ay Verge Santíssima! Qüé diu!

LLUCH, *á las noyas.*

La vostra santa no fa patxoca ni es ningú.

ROSÓ

Qué diu? Que no es ningú la Mare de Deu? Aixó recrema! Si qu' ho es, sí, qu' ella es tot, tot.

MOSSÉN JANOT

Just, tot, tot la Mare de Deu. Tú, Teresona, ab las noyas. Y ara la Rosó que digui.

TONI

Tú, tú, Rosó. *(Fregantse las mans d' alegre.)*

ROSÓ

Sí, jo! Després que me la bescanteu á la Mare de Deu de casa! Perque la Mare de Deu del Roser de tot lo mon, senyor rector, la tením tot l' any á casa meva en una capelleta, y devant d' ella 's van casar el pare y la mare, y á mi m' hi van batejar.

MOSSEN JANOT, *enternintse.*

Sí, sí!

ROSÓ, *plorosa.*

Y cada any, tal dia com avuy, la portém al altar major de la iglesia y la voltém de flors; y l' endemá cap al tart la torném á casa, ab una alegría!... Y ella, la Mare de Deu, es tan bona minyona que si se 'n vá posant la cara dolsa, més dolsa la fa quan la torném á la capelleta. Que jo que no tinch á ningú, ni pare, ni mare, ni germanets, la tinch á n' ella: oydá, mirá! Y jo ja ho conech si está contenta. Perque si li dich: Veuréu, Mare de Deu, jo li tinch rábia á n' aquell ó á n' aquell altre, allavors se posa trista, perque no vol que li tinga

rabia á ningú. Y quan li conto que ja m' ha passat la malicia y que m' estimo á tothom ella gira 'ls ulls cap á mí aguantantse 'l riure, y com que jo li dich que ja ho conech que li escapa, mírat, alashoras rihém totas duas. Y avuy aquestos me li diuhen cosas agraviosas y li volen fer una mala partida!

TONI, *que s' havia enternit; cremantse.*

Jo li vuy fer una mala partida, jo?

MOSSEN JANOT

(Si ella es un ángel!) *(Amenassant ab la má á n' en Jordi 'y al fill, sense qu' ells se 'n adonguin.)* (Ah, malviatje!) *(La Teresona ha tornat ab los xicots.)*

LLUCH

Y bueno, y Sant Francesch que no fa bona cara? Donchs ell també enrahona y pica de peus, y diu que vol fer festa, y que 'l portin al altar major; y sino 'ns castigará á tots y fará alguna entremaliadura.

MOSSEN JANOT, *á Lluch.*

Be: prou, tu.

CLIMENTA

Sant Francesch que prengui paciencia.

SILVESTRE

Nosaltres hi volém pujar al altar major!

ELLS

Nosaltres!

ELLAS

Nosaltras!

TERESONA

Ells tenen rahó!

MOSSEN JANOT, *agafantla per un bras.*

Teresona, passa! Y escolteu tothom, qu' ara soch jo qui enrahona.

JORDI, *á mossen Janot.*

Vol qu' ho arregli jo, com á alcalde?...

MOSSEN JANOT

Aquí no hi ha més alcalde que Deu Nostre Senyor: y jo perque l' obeheixin.

JORDI

Es que jo...

MOSSEN JANOT

Y jo perque l' obeheixin! *(Per en Llorensó qu' anava á ficarshi.)* Y tothom per obehirlo! *(Pausa.)* Y ja s' ha acabat això y per sempre. Donchs estaríam ben posats en aquest mon, que no hi capiguessin duas imatjes en una iglesia un dia, y qu' al cel, als peus de Nostre Senyor hi cápigan per una eternitat tots els Sants y Santas, y tots nosaltres mateixos! Hi serán totas duas imatjes demá á l' iglesia! *(Remor lleuger d' uns y altres no entenent com hi serán.)* Hi serán he dit! *(Silenci de tothom.)* Y 'l mal, germans y fills meus, no hi entrará aquí triomfant, ni 'ls odis ni las rencúnias! *(Dit ab intenció per en Jordi y Llorensó.)* Que contra 'ls mals hi ha la pau del cel y la caritat dels homes. *(La Rosó senglota lleugerament.)*

ROSÓ

(Ay Deu meu, qu' estich contenta!)

MOSSEN JANOT

A la Mare de Deu del Roser de tot lo mon, com á Reyna y soberana que es de cels y terras, la colocarém avuy ab tota pompa y magestat al altar major de l'igle-

sia. *(Descontent d' ells y de la Teresona que amenassa á Jordi.)* Al altar major he dit! *(Anant cap á en Lluch.)* Y 'l gloriós Sant Francesch, perque es el sant de l' humilitat y la pobresa, y l' amor á Deu, n' estará molt agradat de celebrar enguany la seva diada en l' altar del recó, ahont s' hi troba tot l' any, que jo aixís ho disposo.

(Gatzara dels xicots que conté Hilari.)

JORDI

Senyor rector, gracias. Vosté torna per casa.

MOSSEN JANOT

Pst! Jo torno pel cel, y prou. *(En Jordi vol replicar.)* Y prou!

LLUCH

Toni, qué hi dius tu?

TONI

Jo?... Mírat la Rosó que contenta!

LLUCH

Caragirat! Pillo!

SILVESTRE

Fem junta?

MOSSEN JANOT

Y ara tothom á mas Roser, á buscar la Mare de Deu. Las campanas, Hilari. Aném, noyas, aném.

(Va l' Hilari á l' iglesia y darrera la Teresona cremada. Los xicots, menos Toni, van cap á la porta del mitj disputant.)

ROSÓ

Senyor rector, en nom de totas nosaltras, tingui, tingui.

(Li besa la má riallera. Tornan á tocar á festa las campanas.)

MOSSEN JANOT

Sí, sí, pobreta, que Deu t' ho pagui.

NOYAS

La Mare de Deu! Anémhi!

(Los primers de sortir son en Jordi y Llorensó. Devant de las noyas van los xicots. Mossen Janot va cap á la porta enmitj d' ellas.)

TONI, *estirantli las faldillas.*

Rosó!

ROSÓ, *donantli un cop.*

Dolentot! Estigas!

TELÓ

Acte segon

L' era de mas Roser. Al fons la fatxada del corral dels bous, vejentse arbres y cel per sobre. A la dreta també arbres. A la esquerra la cara del mas: en primer terme un camí. Las finestras del mas estarán altas, sent molt difícil l' enfilarshi: al costat d' una de las finestras hi haurá clavat un gros clau; sota de la mateixa, á l' era, s' hi veurá un pedrís, y la paret estará escarbotada. Al mitj de la escena hi haurá una pedra per séurehi; per terra 's veurán uns arpiots de treure fems y altras eynas de pagès. Es á mitja tarde.

ESCENA PRIMERA

LLUCH, MATÍAS, SILVESTRE y altres JOVES. Al alsarse 'l teló no hi ha ningú á la escena. Remor creixent després fins qu' entran tots per la dreta, disputant acalorats; dos ó tres portan garrots.

LLUCH

Apala, no us atureu!

MATÍAS

Camineu!

SILVESTRE

Be, no aném tan cremats. Esperéuse.

LLUCH

A n' aquest deixéulo, minyons, que també 'ns va en cuantra.

SILVESTRE

Jo en cuantra de vosaltres?

MATÍAS

Sí, per defensar al Toni, com aquesta tarde á la rectoría.

SILVESTRE

Es que 'l senyor rector ho ha disposat aixís, y vés que hi podía fer el Toni!

LLUCH

S' hi podía cuadrar. *(Tots li donan rahó.)* Sino que 'l Toni vol estar be ab aquestos de mas Roser per moltas cosas. Y 'l senyor rector, perque li fassin dir missas per l' ánima de la mestressa, que per axó 'n parla sempre.

SILVESTRE

Saps lo qu' ets tú? Un mala llengua.

(Apartantse per por de rebre.)

LLUCH, *amenassantlo.*

Y tú un embustero!

SILVESTRE, *als que l' amenassan.*

Espereuse, qu' us vuy dir una cosa. Fem junta?

TOTS

No! No!

LLUCH

Lo que volém es que surti 'l caragirat, el pillo que 'ns ha trahit.

MATÍAS, *girat cap á la casa.*

Que surti! *(Cridantlo.)* Toni! Toni!

TOTS, *acostantse á la porta.*

Toni! Que surti 'l Toni!

LLUCH

Y quan surti garrotada á n' ell, minyons.

SILVESTRE, *cridant.*

No surtis! No surtis, que te 'n volen fer una!

MATÍAS

Ja 'l sento; ja vé!

LLUCH

Va, minyons! *(Pegan cops cap á la entrada.)*

ESCENA II

PAULA, LLUCH, SILVESTRE, MATÍAS y altres FADRINS. En lloch d'en Toni surt la Paula. Tots s' hi han tirat assobre.

PAULA

Qué feu? Reyna Santíssima! Que soch jo! Lladres!

SILVESTRE, *burlantsen.*

Si es la Paula! La Paula!

LLUCH

Treyeu al Toni desseguida!

PAULA

Pillos, m' heu clavat una garrotada á mi!

SILVESTRE

No 'n feu cás, dona, qu' anava per altre.

PAULA

Donchs que li cogui al altre.

MATÍAS

Que surti 'l Toni!

TOTS

El Toni!

PAULA

No hi es á la masía. Per aquestas que no hi es. *(Fent creus ab los dits.)* Si aquí no hi ha ningú, que tothom es á portar la Mare de Deu á la iglesia.

LLUCH

Donchs anémsen que ja 'l trobarém.

MATÍAS

Ja 'l trobarém. *(Van caminant cap á la dreta.)*

SILVESTRE, *á la Paula.*

Encara que sigueu tan repelosa, perdoneu.

PAULA, *al veure 'ls altres lluny.*

Poca vergonya! Venirme á esbroncar á casa meva! *(Empaytantlo ab una escombra.)*

SILVESTRE, *fugint al veures sol.*

Si jo soch el més manso!

PAULA

Arri d' aqui! Arri!

LLUCH, *tornant enrera.*

Entornémsen, que vé mossen Janot.

MATÍAS

Si, entornémsen.

PAULA

Ay, tornan! *(Fugint al mas y ajustant la porta.)*

SILVESTRE, *valent, perque hi ha 'ls seus.*

Donchs ara jo en cuantra d' ella!

(Anant á empaytar á la Paula.)

LLUCH

Miréusel á mossen Janot, que vé content!

SILVESTRE, *per la Paula.*

Si no hagués tancat la remalehida!...

(Los minyons se 'n van per la esquerra.)

PAULA, *al veure al Silvestre sol.*

Encara ets aquí tu? *(Empaytantlo ab l' escombra.)*

SILVESTRE, *fugint ab los seus.*

No 'm deixéu, que vé 'l diable! El diable!

PAULA

Ay gracias á Deu qu' aviat serán aquí 'ls de casa! May més me quedo sola.

(Se fica á la masia deixant la porta oberta.)

ESCENA III

MOSSEN JANOT, després TERESONA.

MOSSEN JANOT, *per la dreta.*

M' ha dit el Jordi que tornés en deixant la Mare de Deu á la iglesia. Donchs aquí 'm té: sino que no 'n sortirá ab la seva per més que fassi. Té, tot se troba com en aquell temps: la masía, els estables! Ahont deu ser el Toni? Y 'l xicot se la estima á la Rosó: sino qu' es un pobre d' esperit com jo ho era, y 'ls pobres d' esperit quan se 'n adonan ja 'ls hi han pres la xicota. Ah, si aquestas parets parlessin! Com se 'n enriurían de mí per haver callat, que la pobra, fins s' ha mort sense saberho que jo 'm consumía per ella! Ves, si ara sols de pensar que d' allá dalt ho haurá sapigut ja me 'n dono vergonya! Ba, fora, fora! A mirar per la Rosó y aquest xicot, qu' el Jordi y el Llorensó van depressa. *(Cridant aprop de la porta de la masía.)* Ave María puríssima!

TERESONA, *per la dreta.*

Germá, germá. *(Cansada de correr.)*

MOSSEN JANOT

Ja t' he dit que no 'm vinguessis al darrera!

TERESONA

Es que hi ha cosas molt groixudas; que las acabo de saber ara.

MOSSEN JANOT

Vaja donchs, y depressa.

TERESONA

Que t' han enviat á buscar els d' aquí perque volen casar la Rosó ab el fill del Jordi.

MOSSEN JANOT

Si ja ho sé aixó!

TERESONA

Es que tinch por que no gosis á piular, com ho vas fer ab la mare de la pubilleta.

MOSSEN JANOT

Teresona! *(Tapantli la boca.)* Per aixó: perque alashoras vaig callar no callaré ara; que 'm vuy revenjar en aquestos, fentlos ben felissos.

TERESONA

Y jo defenso al Toni pera anar en cuantra de...

(Amenassant la casa.)

MOSSEN JANOT

Sí, sí, de la Paula.

TERESONA

Veurás, perque volen fer el casori. Els del mas del Roca y altres que son al hostal, tenen de cobrar molt diner del Jordi, y l' han emprés dihentli que ja no esperan més y qu' ho van á tirar á las malas, y qu' anirá á presidi, perque tot lo que deu era de la Rosó.

MOSSEN JANOT

Donchs millor.

TERESONA

No; perque ara hi es el Jordi assegurántloshi que va

á casar el seu fill ab la pubilleta; y fins ha tingut coratje de demanalshi més diners pera pagar la quinta del Toni. Y li han fet per contesta que si es veritat lo del casament passarán per tot.

MOSSEN JANOT, *enfadantse.*

Donchs no hi passarán, no: perque no s' hi casará 'l seu fill, ho sabs? Que Deu Nostre Senyor ens ajudará á nosaltres! Sents qué 't dich? Sents?

(Agafantla per un bras, cremat, com si la Teresona fos dels contraris.)

TERESONA

Qué fas? Si jo tampoch ho vuy!

MOSSEN JANOT

Sí, sí, veritat. Calla, que ve la Paula.

ESCENA IV

MOSSEN JANOT, TERESONA, PAULA que surt de la masía.

PAULA

Ay, el senyor rector! Qu' era vosté qui demanava?

MOSSEN JANOT

Venía á parlar ab el Jordi.

TERESONA, *á Mossen Janot.*

Qu' es fastigosa, oy?

PAULA

El Jordi no deu ser lluny. Entri.

TERESONA, *á Mossen Janot.*

No prenguis res, sents? Que 't donaría metzinas.

MOSSEN JANOT

Ves á casa tu.

TERESONA

Jo no 't deixo.

MOSSEN JANOT

L' esperaré aquí á l' era.

PAULA

Com vulgui, senyor rector. *(Per la Teresona)* (Si jo li haig de comensar á parlar á n' aquesta!...)

TERESONA, *per la Paula.*

(Ja pots mirar, ja, que per mí com si no hi hagués ningú.)

PAULA

Y com el troba 'l mas? Després de tants anys...

(Mossen Janot se passeja parlant entre dents y mirant una finestra.)

MOSSEN JANOT

Pst! Com sempre.

TERESONA

(Bó, gracias á Deu. Ves quina pregunta! Qu' es bestia! Que com troba 'l mas!)

MOSSEN JANOT

Nosaltres cambiém, que las pedras no. *(Riu.)* (Si be jo, vell y tot, encara m' enfilaría á n' aquella fines-

tra.) *(A la Teresona.)* Mira, veus aquell clau d' allá dalt, Teresona? El vaig clavar jo. *(A la Paula distret.)* Mare de Deu, encara hi ha 'l clau!

PAULA

No sé qué vol dir.

TERESONA, *perque no parli ab la Paula.*

Res, res: un clau.

MOSSEN JANOT

Ja ho dius tu: un clau! Donchs per aquest clau se va casar la mare de la pubilleta.

PAULA

Per aquell d' allí dalt!

MOSSEN JANOT

Per aquell. Que ja hi está ben arrapat, ja. Va ser qu' una vetlla en que hi havía molta de gent ballant aquí á l' era, el jovent va comensar á mirar la finestra de la Agneseta, que ja era casadora, y á contrapuntarse els hereus de bonas casas, de si hi farían una enramada de rosas y clavellinas á la finestra, de si no la podrían fer perque no s' hi enfilarían. Y cada matí la noya 'l primer Deu vos guart al dia era treure 'l cap á la finestra per si s' hi trobava la enramada. Qué sab un hom! Potser sí qu' alguns ho probavan de bella nit, mes s' estimavan massa la nou del coll els bagarros. Fins que la nit darrera del mes de Maig, jo mateix, jo...

PAULA

Vosté? A qué vosté?

TERESONA, *estirantli la roba.*

Calla.

MOSSEN JANOT

Jo, jo mateix... vaig véureho. Perque jo era 'l bover d' aquí.

PAULA

Sí, si. El Janot.

TERESONA

Sí, sí, el senyor rector. (La esgarraparia!)

MOSSEN JANOT, *apart.*

Teresona, si m' esgarrio m' estiras.

TERESONA

Anémsen.

(Mossen Janot li dona un cop dissimuladament perque calli.)

MOSSEN JANOT

Donchs jo mateix vaig veure com... un home ho probava de pujarhi; y queya, y tornava á probarho, y fentse sanch á las mans y als peus s' enfilava, s' enfilava per un voler de Deu ó no sé de quí fins á asseures á la finestra, y clavar aquell clau, y passarhi una corda, y baixar per la corda, y pujarhi per ella tota una garba de flors tan olorosas qu' encara las sento. Y tota la vermellor que tenían aquellas flors no ho era pas d'ellas mateixas, no, que hi havían gotas de sanch de...

(Pegantse cops al pit.)

TERESONA

Germá! *(Estirantli la roba.)*

MOSSEN JANOT

D' aquell infelissot que las hi havía posadas. Y á l' endemá á la Agneseta, avans d' obrir els ulls, ja la va despertar la olor de la enramada.

(Aixugantse una llágrima dissimuladament.)

PAULA, *burlantsen.*

Y d' aixó va venir que 's casés el meu gérmá?

MOSSEN JANOT, *enfadantse*

D' aixó: perque... *(La Teresona l' estira.)* Aném, noya. Veig que 'l Jordi no ve.

PAULA

Que li ha agafat alguna cosa, senyor rector?

TERESONA

Que li ha agafat alguna cosa! Quina manera més agraviosa de preguntar!

PAULA

A tú ja ho saps que no 't sento.

TERESONA

Ni jo á tú, ves!

MOSSEN JANOT, *posantse al mitj*

No m' ha agafat res, no; sino que... *(Cambiant d' idea.)* Veyám, qui 'l clavaría aquell clau? *(La Teresona li estira la roba.)* Déixam dir, dona! Donchs no 's va saber qui l' havía feta la enramada; y al cap d'algun temps va demanar á la Agneseta 'l vostre germá. Ella sembla que no 'l volía, y vinga plorar, perque deya qu' ell tampoch se la estimava; y com que 'l minyó havía sentit á parlar d' una enramada va dirli que havia sigut ell; y d' una cosa 'n va venir l' altra y 's casaren.

PAULA

Donchs jo he sentit á dir sempre que l' havía feta 'l germá la enramada!

TERESONA, *cremada.*

Donchs la va fer aquest. Y ets una embustera.

MOSSEN JANOT

Calla, dona.

PAULA, *burlántsen.*

Sí, sí; el bover enfilarse allá dalt!

MOSSEN JANOT, *entussiasmantse*

El bover? Es que si vulgués encare m' hi enfilaría.

PAULA, *enrihentsen.*

Vosté? Prou!

TERESONA, *rabiosa.*

Es qu' ell es capás de tot! Ell, ell; qué 't pensavas!

MOSSEN JANOT

Donchs ja veuréu al bover, al Janot. Miréusho si m' hi enfilo. Miréusho, miréusho.

TERESONA

Alsa Janot, alsa!

(Mossen Janot ha pujat demunt del pedrís que hi ha sota la finestra y posa 'ls peus en las primeras esquerdas de la paret.)

PAULA

Qué fa? Qué fa?

MOSSEN JANOT

Miréu, miréu si hi pujo.

ESCENA V

MOSSEN JANOT, TERESONA, PAULA, ROSÓ, CLIMENTA, PASCUALA, FELIPA y altras NOYAS. Venen de la dreta.

ROSÓ

Pero si 'l senyor rector ja es aquí!

(Totas venen ab gran alegria.)

MOSSEN JANOT, *rialler també.*

Bonas tardes, noyetas. Voleu que us fassi un sermó desde aquí dalt?

CLIMENTA *y altras*

Bonas tardes! El senyor rector! Miréuse 'l senyor rector!

MOSSEN JANOT

No? Donchs en nom del Pare, del Fill y del Sant Esperit... Baixo.

ROSÓ

Que no caygui.

MOSSEN JANOT, *á Paula, rihent.*

Será un altre día, pero ja ho veuréu com hi pujo. *(Sério.)* Tornaré quan sigui aquí el Jordi.

PAULA

Ja li diré que l' esperi.

TERESONA

Es clar que tornarém.

MOSSEN JANOT, *per Teresona*

(Lo qu' es tú no tornas.) Anémsen.

ROSÓ *y altras noyas.*

Pássiho bé, senyor rector. Estigui bonet.

(Mossen Janot y Teresona se 'n van per la dreta.)

ESCENA VI

ROSÓ, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA y altras XICOTAS.

ROSÓ

Y que n' estém totas d' alegres! Veritat?

FELIPA

Com que sí que ho estém!

CLIMENTA

Jo de tan alegre fins he ensopegat moltas vegadas.

ROSÓ

Si feyas trontollar la Mare de Deu! Que si per culpa teva arriba á caure, més hauría valgut que 'ns morissim totas.

PASCUALA

Ay, Deu 'ns en guart!

CLIMENTA

Es que 'm mirava al senyor rector, perque feya unas

cosas més estranyas! Quan hem baixat d' aquí ab la Mare de Deu tot era sospirar fort: sí, sí. *(Algunas novas se van treyent las caputxas.)* Y fins s' ha aixugat els ulls, que li queyan unas llágrimas més regrossas!

PASCUALA

Ves si 'l senyor rector ploraría!

CLIMENTA

Si tot dihent els Pare Nostres s' ha girat cap á l' estable plorant.

PASCUALA

Rihent s' hi ha girat.

CLIMENTA

Bueno, rihent y plorant: ves qui no ensopega veyentho!

FELIPA

Y per qué ho feya aixó?

ROSÓ

Ho feya de content perque venía ab nosaltras, ves. Y perque feya molts anys que no havía estat al mas; y, mira, perque acompanyava á la Mare de Deu. Y reya perque sentía las campanas, com... com nosaltres rihém ara: perque no 'ns hi cap la alegría á dintre.

PASCUALA

Si sembla que ara ja es festa.

FELIPA

Donchs no ho será fins al vespre. *(A Pascuala.)* Ab aixó, tú, anémsen á casa que 'ns renyará la mare.

(No se 'n van.)

ESCENA VII

ROSÓ, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA y TONI.

ROSÓ

Miréuse 'l Toni.

(En Toni ve de la dreta ab una xávega de palla al cap que vol dur á l' estable.)

TONI

Rosó! *(Riu y segueix passant.)* Rosó!

CLIMENTA

Toni maco.

TOTAS

El Toni! El Toni! *(Lo voltan agafantse las mans.)*

TONI

Que vaig carregat! Que 'm faréu caure la palla! *(Riu dels gestos que fan ellas voltant.)*

TOTAS

Ara balla, ara balla la saca de palla!

ROSÓ, *en un costat sola.*

(Semblan bojas! Ves que n' han de fer del Toni! Me fan malicia! Eh!) *(Picant de peus contrariada.)*

CLIMENTA

No 'l deixeu passar!

TOTAS

No! Que no passas!

TONI

Que tinch feyna, y 'ls bous tenen gana!

ROSÓ, *trencant lo rotllo ella mateixa.*

Deixéulo passar! *(Pegant á las xicotas perque s' apartin.)* Té, ves, té!

(En Toni mentres dura la gatzara de totas entra al estable.)

CLIMENTA

Tantsols de veure al Toni ja las camas me ballan solas! Sabeu qu' es molt aixerit el Toni?

FELIPA

Y que sempre vol ballar ab tu.

ROSÓ, *cremada.*

(Donchs no hi ballara més ab la Climenta!) *(Molt seria.)* Jo me 'n vaig á casa.

CLIMENTA

Y nosaltras també 'ns en aném.

ROSÓ, *molt séria.*

Bueno.

CLIMENTA

Tu com que no ballas tant se t' endona.

ROSÓ

Donchs per això he dit que bueno.

PASCUALA, *enrihentsen.*

Y quina cara més enfadada!

ROSÓ

Cansoneras, més que cansoneras! Anéusen!

CLIMENTA, *anantla á abrassar.*

Donchs no ho volém qu' estiguis enfadada!

ROSÓ

Donchs jo ho vuy estar. Y sí qu' ho estich. sí. *(Se n' hi enriuhen.)* Y no vuy que rigueu!

FELIPA, *bromejant.*

La Rosó está enfadada!

(La Rosó ab lo cap baix camina cap á la casa.)

CLIMENTA, *també rihent.*

S' ha enfadat ab nosaltras!

ROSÓ, *perseguintlas.*

Anéusen! Anéusen!

CLIMENTA, *anantsen totas.*

Fins al vespre! *(Se 'n han anat per la dreta.)* Rosó, fins al vespre!

(Desde fora de la escena encara bromejan totas.)

ESCENA VIII

ROSÓ, després TONI

ROSÓ

A n' aqueixa Climenta la tinch atravessada que no 'm pot passar. Vaja, que no 'm passa! Que hi ballará al

vespre ab el Toni, y que hi ballará! Donchs no y no! Que jo no ho vuy: ja está dit! *(Ve en Toni del estable.)* El Toni.

TONI

Rosó, ja la porto la doctrina y 'l cartipás, pera que me n' ensenyis com cada dia. Té, aquí hi ha la tinta y la ploma. Axó se 'n diu una ploma.

(Deixantho sobre la pedra que hi ha al mitj de l' era.)

ROSÓ

Me trech la caputxa jo. Tinch una agulla més endintre, qu' es més tossuda!... Tothom es més tossut avuy!..

TONI

Sabs? Ja no ho desaré més axó á la menjadora del bou negre, perque avuy se 'm menjava la doctrina l' heretje. Míratho: l' heretje, 'l juheu! Míratho.

ROSÓ

Eh! *(Tirantli 'l llibre per terra.)* Avuy no estich per doctrinas, ni per lletras, ni per res, jo.

TONI

Es que al vespre no 'm podrás pendre la llissó; perque, com que es vigilia de la Mare de Deu.... Sabs? Aquí á l' era...

ROSÓ

A qué aquí á l' era?

TONI

Que aquí 's balla. *(Ella fa un mohiment de rábia.)* Veurás, comenso. *(Obrint la doctrina.)* Aquí eram. Té: axis. *(Llegint.)* «Las obras de mi... seri... cordia son catorse. La primera...»

(Segueix llegint entre dents.)

ROSÓ

Sí, sí! Y qué 't fa á tu que ballin aquí á l' era?

TONI, *llegint.*

«La segona. . donar menjar...»

ROSÓ

Sí, sí, á qui te fam. Y tu qué farás aquest vespre á l' era?

TONI

«La tercera donar beure á qui te set.»

ROSÓ

Qué farás á l' era 't dich?

TONI

«La cuarta...»

ROSÓ

No! *(Posant una má sobre la plana.)*

TONI

«La cuarta...» Ballar ab la Climenta.

ROSÓ

Que jo no vuy que hi ballis més ab la Climenta!

TONI

«La quinta...»

ROSÓ

Que no ho vuy!

TONI

Que ja t' ho he dit que no me 'n puch estar de ballar quan tocan!

ROSÓ

Donchs no te n' ensenyo més de llegir ni d' escriure!

TONI

Tu 'n volguessis apendre de ballar!

ROSÓ

Y vesten ab las bestias! *(Llensantli llibreta, doctrina, etc.)* Té y té! Bestias ab bestias!

TONI

Bueno, bueno. *(Anant recullintho tot.)* No 'n sabré de llegir ni d' escriure: ja estarás contenta, ja, que seré burro; y no 'm voldré estar més aquí, ni que 'm paguin la quinta. Y me 'n aniré á servir, y no sabrás res, res de jo; y jo, com que no sabré res de tu, ja no ballaré, que m' aniré escanyolint, escanyolint y á la fí, té, mort! Y tu ni ho sabrás tantsols que s' haurá mort aquest pobret burro, sense dirte ni adeu! Bueno, bueno: ja se 'n va 'l burro, ja se 'n va 'l burro.

(Anantsen, ab los objectes recullits, poch á poch cap al estable.)

ROSÓ, *al serhi ja á la porta.*

Toni! Toni! Vínam aquí! *(Ell fa 'l distret.)* Que jo 't crido!

TONI

Qu' es á mí... que 'm cridas? Al burro?

ROSÓ

Vuy que sápigas llegir y escriure forsa, forsa! Y vuy apendre de ballar desseguida!

TONI

Tu ballar? Y vols que jo te n' ensenyi?

ROSÓ

Sí, sí; per ballar aquest vespre. Y tota la nit, ho sents? Tota la nit, tota! Y quan vinga la Climenta li

dius que Deu l' ampari, que tots els tens compromesos ab mí. *(Molt carinyosa.)*

TONI

Y sí! Y sí! Quina alegría! Sómhi, sómhi!

ROSÓ

Comensém.

TONI, *volentla agafar.*

Vina.

ROSÓ

No, agafats no: tu allá y jo aquí.

TONI, *anantla á agafar.*

Es que aixís ara ja no s' hi balla. Veurás, déixam fer á mí.

ROSÓ, *fugint.*

Qu' estigas! Que no vuy que m' agafis!

TONI

Ay, ay! Donchs, cóm n' apendrás tu?

ROSÓ

Sí, sí; ja ho veig, ja. Sino que... *(De cop resolta.)* Veurás, de primer la llissó teva. Escriu; forsa, forsa.

TONI,

Oh!... Fem com ahir: tu 'm posas un mot y jo 'l pinto á sota.

ROSÓ, *molt neguitosa.*

Així may 'n sabrías. Forsa, forsa, forsa, y ben llarch. Te, com si jo t' escrigués á tu que fossis lluny, molt lluny.

TONI, *dret aprop d' ella.*

Sí, sí; posa, posa.

ROSÓ, *agenollada á terra.*

Que... *(Escrivint sobre la pedra.)* «Sabrás que d' ensá d' aquell dia en que te 'n vas anar...» Es un dir, sabs?

TONI

Be, sí. Pósahi: *(Dictantli.)* «Desde aquell dia... las plantas del hort s' assecan.»

ROSÓ

S' assecan?

TONI

Sí. *(Dictant.)* «Perque 'l Toni no las rega.» Sabs?

ROSÓ

Bueno. *(Posantho y seguint escrivint.)* «Y jo tampoch las vuy regar. Y sabrás qu' estich molt neguitosa, y tot está molt neguitós. Y sabrás que tot lo dia ploro...»

TONI, *enternintse.*

Posa: «Y jo també molt neguitós y plorant.»

ROSÓ, *enternintse.*

Calla tu! *(Escrivint.)* «Y que voldría que tornés el Toni, pera poderli pegar forsa, y ferlo enrabiar forsa.»

TONI

Sí, sí; aixó. «Que si la Rosó no 'm fes enrabiar jo... jo 'm moriría!

(Tots dos arrencan en plor. De cop la Rosó s' aixeca rebatent la ploma.)

ROSÓ

Toni, Toni, corre! Que corris!

TONI

Qué, Rosó?

ROSÓ

Que ara sí que m' ensenyas de ballar. Agáfam, desseguida, desseguida! *(Agafantse al Toni.)*

TONI, *ballant.*

Aixís, aixís! Volta com jo, volta. Tanca 'ls ulls.

ROSÓ

No, no, que no 't veuría á tu jo! Aguántam fort! Aguántam!

TONI

Sí! Ben fort!

ROSÓ

Ay, ay, ay! Tot roda! *(Aturantse, rodantli 'l cap.)* Ara passa la masía! Ara passan els corrals! Aguántam!

TONI

Vóltala, que tot fa alegría!

ROSÓ

Calla; que 'm sembla que he sentit á algú.

TONI

Potser será la Climenta.

ROSÓ

La Climenta? A ballar altra vegada!

TONI

Alsa! Tornemhi!

ESCENA IX

ROSÓ, TON, JORDI, LLORENSÓ, venen de la dreta.

JORDI

Rosó! Qu' es això, mossa?

(Al anar á voltar s' apartan rápidament.)

ROSÓ

L' oncle! L' oncle!

TONI

Batúa! Ara que hi tornavam!

JORDI, *á en Toni.*

Y aquesta es la teva feyna? Ballar á aquesta hora?

TONI, *arreplegant doctrina y demés.*

Es que no ballavam, que escribíam.

ROSÓ

Jo, jo, qu' aprench de ballar. Y que no ho sabía que m' agradés, y m' agrada.

LLORENSÓ

Vols que te n' ensenyi jo? Y que n' apendrás desseguida!

(En Toni, qu' anava al corral, s' atura vora la porta al sentirho.)

ROSÓ, *corrent á la casa.*

No, no, que me 'n vaig adintre.

JORDI

Tú, vina aquí; y seu. Quin argentviu!

TONI, *llegint.*

«Visitar al malalts... y presos.»

JORDI

Tú á qui tens que visitar es als bous. Ala!

TONI

Quina rabia! *(Pegant un cop al llibre y anántsen.)* Ara qu' ella volia ballar!

ESCENA X

ROSÓ, JORDI y LLORENSÓ.

LLORENSÓ

Si tú 'm vols creure á mí, mossa, jo te n' ensenyaré de ballar; no com els bestias d' aquí, sino com se balla á ciutat.

ROSÓ

No. No. Si 'l que jo vuy es ballar com els d' aquí; y ja 'n comenso á saber, ja; no t' amohinis.

(Durant tota la escena la Rosó s' enseja de ballar; devegadas voltant per l' era, devegadas, quan está sentada, movent los peus y 'l cos.)

JORDI

Es que tu no 't tens de barrejar ab la gent del poble.

ROSÓ

No?

JORDI

No, perque tu ets més, molt més qu' aquesta gentota. Ves, la pubilla de mas Roser!

LLORENSÓ

Com que no n' hi ha cap més com tu de moltas horas á la rodona: ni tan maca, ni tan...

ROSÓ, *aixecantse y ballant.*

La pubilla de mas Roser sols ara pensa que 'l cap l roda. Fos aquí 'l Toni!

JORDI

Escolta, Rosó. Qu' escoltis!

ROSÓ, *ballant.*

Aneu dihent. Ja us sento, ja.

LLORENSÓ, *posantshi devant.*

Espérat una mica, dona.

ROSÓ, *aturantse.*

Si ja ho he sentit, sí; la pubilla. Uy, uy! Que temps qu' ho sabía! *(Vol tornar á ballar.)*

JORDI, *agafantla per un bras.*

Seu, seu! *(Sentantse á la pedra.)* Lo que tu no sabías, perque no 't fixas en res, es que 'm torno vell; que ja no puch fer gayre feyna.

ROSÓ

Ay pobre oncle! Sí, us torneu vellet? Això si que no ho sabía!

JORDI

Ab això cal que rumihem com se té de compondre

perque algú 's cuydi de las terras, y t' estimi forsa á tu, y posi y tregui parcers, y vigili que no 'ns carreguin las contribucions... *(La Rosó entretant mou 'ls peus impacienta fent anar lo cap com si s' ensajés.)* Perque si la masía comensa á caure... Pero noya!

ROSÓ

Vos mateix. Si comensa á caure... Si comensa á caure, mira, que l' apuntalin. *(Aixecantse y tornant á ballar.)* Vos mateix.

JORDI, *cremat.*

Això ja es massa!

LLORENSÓ, *á Jordi.*

No 'n farém res d' aquesta mossota. Si sembla boja!

JORDI

Rosó! Qu' estiguis quieta! Y qu' escoltis! *(Agafantla per un bras y fentli mal.)* Que 't dich qu' escoltis!

ROSÓ

Uy, uy! M' heu fet mal á mí!

LLORENSÓ, *com si la defensés.*

Vina aquí, vina, que t' estimo forsa jo.

ROSÓ

Donchs jo no á tu: que fins me fas por ab aqueixos ulls y ab aqueixas barbotas.

(Ploriquejant per lo mal que li ha fet en Jordi.)

JORDI, *molt enfadat.*

Donchs jo te n' havía d' haver fet més de mal, més: perque ets una poca solta y una mal agrahida!

ROSO, *somicant com una criatura.*

Jo mal agrahida? Y qué hi fet jo?

JORDI

Sí, sí, mal agrahida: perque després de tant com hem fet per tu, jo y la dona, ni 'ns estimas gens, ni tantsols ho fas veure. Ves qu' hauría sigut d' aquesta casa si quan se va morir ton pare no me n' hagués cuydat jo! Y després, quan va morir ta mare, qu' haurías fet tu tota sola sense la Paula? Qu' haurías fet? Contesta!

ROSÓ

Y jo no ho sé! Jo faig lo que 'm manan y no'n se res d' això.

JORDI

Y 'l Llorensó, digas, qué t' ha fet perque 'l maltractis? A n' ell, que si ha tornat al poble ha sigut per tu no més. Ho sents ara?

LLORENSÓ

Deixéuho estar, pare.

JORDI, *indignat.*

Malehida!... Donchs s' ha acabat el fer aquí 'l que 't dona la gana; que 't cusiré á las faldillas de la teva tia, y 'm creurás á mi! Ahont se 's vist? La descarada!

ROSÓ, *plorant fort.*

Oy que nó, que no ho soch jo!

LLORENSÓ, *á 'n Jordi.*

Anéusen, pare, anéusen; no hi entenéu en això.

JORDI, *á 'n Llorensó.*

Es que 'ns donará un que sentir aquesta mossa. *(Ella gemega. En Jordi vol tornar á acostarshi; en Llorensó li 'n priva.)* Y si 'l rector no 'ns ajuda m' ho temo tot d' aquesta ximple!

LLORENSÓ

Pero, anéusen; que jo ja 'm quedo.

JORDI, *anant á pegarli y deixantla.*

Sí, perque no sé qué li faría! *(Ficantse á la casa.)*

ESCENA XI

ROSÓ y LLORENSÓ. Ella segueix somicant.

LLORENSÓ, *per son pare.*

(Ell si que 'ns donaría un que sentir si 'l deixava. Pst! Que sab el gat de fer culleras!) *(La Rosó gemega més fort.)* Arri, revéntat si vols!

ROSÓ

Que jo no he fet cap mal á ningú y 'm pegan!

LLORENSÓ

Vaja, dona, vaja, que no n' hi ha per tant. Es que 't voldria veure com una reyna 'l pare; que ja no ets una criatura, qu' ets tota una dona.

ROSÓ

Oy que no, que no ho soch una dona jo! Y tu també fas com ell, tu.

LLORENSO, *fingint donarli rahó.*

Jo no. Veurás, això ell. Jo, vols que t' ho digui clar? Jo 't dono la rahó á tu, perque la tens tota la rahó. Tota la tens, vaja.

ROSÓ

Ves, una dona gran, jo qu' encara jugo y soch una criatura!

LLORENSÓ

Y bé, sí, es clar.

ROSÓ

Sí, sí; una criatura. Ho sabs? Qu' encara que 'm vegis grandessota soch tota xicarrona; qu' encara somio que tinch la mare, y que 'm fa adormir á la falda cantantme cosas.

LLORENSÓ

(Es maca. Vaya si es maca!)

ROSÓ

Ves, si aquesta nit mateixa la he somiada cantantme... que m' ha donat una mena d' alegría!... *(Animantse.)* Ay senyor, ves, m' he despertat rihent com una boja, y després m' he posat á plorar de rábia perque reya: qu' això de riure quan ens surt la mare qu'es morta, es de poch seny y de dolenta, vaja.

LLORENSÓ

Sí, tens rahó, si: pero escóltam, que jo també he somiat.

ROSÓ

Veyám, veyám si fará riure.

LLORENSÓ

Donchs he somiat que me n' anava á Barcelona un dia d' aquestos y comprava moltas joyas ben regrossas.

ROSÓ

Sí?

LLORENSÓ

Sí, sí. Tota una capsa gran ben plena, ben plena.

ROSÓ

Y qué 'n vas fer, digas?

LLORENSÓ

Pst. Veurás: vaig comprar de primer una soguilla d' or fí.

ROSÓ

Llarga?

LLORENSÓ

Tant com vulgas!

ROSÓ

D' aquellas que donan tres vols?

LLORENSÓ

Just.

ROSÓ

Y qué més?

LLORENSO

Y uns anells de pedras blancas y vermellas, y que sé jo! Y moltas altras cosas. Y tot li vaig donar á... n'ella, que va dir que s' ho posaría tot. Y la gent més envejosa de que fossim promesos! Y ella més contenta!

ROSÓ

Sí? Ella estava contenta?

LLORENSÓ

Es clar, com qu' eras tu, dona, tu.

ROSÓ

Jo? Oy que no que no era jo!

LLORENSÓ

Y quí volías que fos? Y 't dich que més contenta!

ROSÓ

Donchs no, que no n' estava de contenta. Y aqueixas cosas no vuy que las somihis. Y ara m' has agraviat.

(Volent fugir á la masia.)

LLORENSÓ, *agafantla.*

Donchs ara no te n' anirás; que m' has de sentir.

ROSÓ

Déixam anar! Que me 'n vaig á casa!

LLORENSÓ

Mírat que no estich fet á que 'm desprecihin.

ROSÓ

Toni! Toni! Toni!

LLORENSÓ, *enfadat.*

Mírat que 'm tornaré l' home més dolent, y 'n faré una!... Que 't mataré!

ROSÓ, *desprenentsen y fugint rabiosa.*

No t' estimo. No, no; no t' estimo. Dolent!

LLORENSÓ

Aquí, Rosó!

ROSÓ

Dolent, més que dolent! No t' estimo! No t' estimo!

(Ficantse á la casa.)

LLORENSÓ

Aquí Rosó, aquí!

ROSÓ, *desde dintre.*

Nó. Que nó! No t' estimo! No t' estimo!

LLORENSÓ

Remalehida! No 't deixo!...

(Va á córreli al darrera. En Toni surt rápit del estable.)

ESCENA XII

LLORENSÓ y TONI

TONI

Llorensó! Ahont vas?

LLORENSÓ

Qué se te 'n dona!

TONI, *volent entrar al mas.*

Vuy saber que li passa á la Rosó.

LLORENSÓ

Y per qué t' hi has de ficar tu ab nosaltres?

TONI

Juraría que la Rosó se n' ha anat rabiosa!

LLORENSÓ

Donchs t' has errat. Es que jo li puch volguer cap mal á n' aqueixa xicota?

TONI

Es qu' encara que n' hi volguessis seria igual: mírat. *(Posantse 'l dit gros al cap del nas.)*

LLORENSÓ

Qué vol dir axió?

TONI

Res, home, res.

LLORENSÓ

Arri d' aquí, desseguida!

TONI

(Tothom me treu á mi! Veyám que fa aquella.)

LLORENSÓ

Te dich que la deixis estar á la Rosó. La deixas ara y la deixas sempre. Ho sents? Sempre!

TONI

Sempre? Y per qué te de ser sempre?

LLORENSÓ

Perque sí. Y perque jo ho mano.

TONI

Ay, batúa! Donchs si té de ser aixís que m' ho mani ella.

LLORENSÓ

Ja sabs qui soch jo en aquesta casa?

TONI

Ay, ay! El Llorensó, ves.

LLORENSÓ

Donchs el Llorensó, si; el Llorensó que 't te de manar á tú y á tothom; perque la Rosó te de ser la meva dona. Y ja t' ho he dit que s' ha acabat el bojejar ab ella y ficarte ahont no se 't demana. Ab aixó allá dins tens la feyna. Y prou: ja hem acabat. Y ala, á fer feyna!

(Passejantse per l' era.)

TONI

(Com... com si m' haguessin tirat una caldera d' aygua bullenta per sobre! Donchs no me 'n havía atalayat may jo de qu' ella s' hagués de casar ab... un home com aquest; y jo no ser aquí res per ella! Malehit siga aquest mon, y malehit siga aquest poca vergonya, y malehit siga jo, y malehit, y malehit!...)

(En Toni ho ha anat dihent seguint á en Llorensó.)

LLORENSÓ

Qué rondinas? Qué rondinas?

TONI

Ah, batúa!...

LLORENSÓ

Es que si no t' agrada estarte á casa...

TONI

Donchs deya malehit siga, y malehit siga, y malehit siga!

LLORENSÓ

A quí ho deyas?

TONI

Al que jo sé.

LLORENSÓ

Ximple. Animal.

TONI

Donchs á tú. Sí, á tú t' ho deya, y t' ho dich, t' ho dich!

LLORENSÓ

A mí m' ho dius? A mí?

TONI

A tú, á tú! Perque la Rosó no 's casará ab tú, ni que 'm fassin trossos!

LLORENSÓ

Ves, ves!

TONI

Y ara soch jo qui te 'n privo á tú que li parlis y la atormentis.

LLORENSÓ

Ja saps qui ets tú?

TONI

Qui 't fará malbé si fas plorar á la Rosó!

LLORENSÓ

Tú á mí? Valent!

TONI

A tú! Y per cada llágrima de la Rosó te clavaré una garrotada!

LLORENSÓ

Apa, comensa!

TONI

Y que si t' hi casessis ab ella!... Jo 't mataré, jo 't mataré, jo 't mataré!

(En Llorensó va á tirarse sobre 'n Toni.)

ESCENA XIII

MOSSEN JANOT, TONI y LLORENSÓ. Mossen Janot se posa entre 'ls dos, descompartintlos. Ve de la dreta.

MOSSEN JANOT

Qu' es aixó? Toni! Llorensó!

LLORENSÓ

Es aquest tros de bestia.

MOSSEN JANOT

Toni, ab els d' allá dintre. *(Per l' estable.)* Llorensó, per l' altra banda.

LLORENSÓ

Aixó si vuy anarhi.

MOSSEN JANOT, *á Llorensó.*

A fora d' aquí 't dich!

LLORENSÓ, *allunyantse y aturantse.*

Es qu' aquest se pensa...

(En Toni que se 'n anava, s' atura.)

MOSSEN JANOT, *á Llorensó.*

Depressa! Ala!

TONI

Es qu' ell va encuantra d' un servidor...

MOSSEN JANOT, *á Toni.*

Ni una paraula més aquí.

LLORENSÓ, *sortint per la esquerra.*

(Avuy té de quedar llest això del casori!)

TONI, *tornant, aturantse.*

Senyor Rector, es que s' hi vol casar per forsa ab ella.

MOSSEN JANOT

Que no 't senti! *(Fuig en Toni al estable.)*

ESCENA XIV

MOSSEN JANOT, després PAULA y JORDI.

MOSSEN JANOT

Cóm se la estima 'l pobre xicot! *(Pausa.)* Ay, gracias á Deu! Al últim m' he escapat de la Teresona: ara si qu' estaré sol ab el Jordi. Aném á arreglar aquest assumpto. *(Va cap á la casa.)*

PAULA, *sortint.*

Ja es aquí el Jordi.

JORDI, *també sortint.*

Molt bonas tardes, senyor rector.

MOSSEN JANOT

Molt bonas tardes tinguém tots.

JORDI

He rebut carta del meu parent el canonge: 'l que va conseguir que vosté vingués aquí de rector.

MOSSEN JANOT

Si? Home, me 'n alegro, me 'n alegro.

JORDI, *ab segona intenció.*

Me diu que 'l dia que convinga no costará gayre de fer anar á vosté de rector á un altre poble.

MOSSEN JANOT

Oh, això no; perque no 'm vuy moure d' aquí fins que 'm mori.

JORDI, *com qui bromeja.*

Oh, això ho veurém si vosté no 's mourá d' aquí, senyor rector.

MOSSEN JANOT

Nó soch ambiciós jo. Gracias, gracias. (Ja t' entench, ja, pillastre.)

JORDI, *á la Paula.*

Mira, vesten ab la Rosó y entretentla.

PAULA, *á Jordi.*

Pero si torna la Teresona, surto. *(Entra á la casa.)*

JORDI

Gran dia demá pera aquesta casa. Totas las cosas grans d' aquí han passat tal dia com demá.

MOSSEN JANOT

Sí, sí; la Mare de Deu la protegeix sempre.

JORDI

Ab això, senyor rector, li vaig á donar una bona noticia: y es que demá en la missa major, fassi anar trona avall al meu fill ab la pubilleta.

MOSSEN JANOT, *com si no l' entengués.*

Be, be. Ay caramba, caramba. Sabeu que fa una

tarde molt hermosa avuy? Y quin cel més blau! Y quin ayret més dols! Si sembla que siguém á la primavera. Be, be, home, be.

JORDI

Sí, bueno: pero no sé qué vol dir ara.

MOSSEN JANOT

Vuy dir que trobo molt estrany qu'hágiu triat aquesta tarde que fa tant bó pera donarme aquesta sorpresa tant regrossa.

JORDI, *rihent.*

Qu' es de la broma vosté... mossen Janot!

MOSSEN JANOT

Janot, sí, sí, Janot; lo bover, pera servirvos. Recordéumho, recordéumho forsa.

(Passejantse amunt y avall.)

JORDI, *rihent pera dissimular.*

Donchs per aixó he procurat que vosté fos rector d' aquí: perque m' he pensat que vosté s' estimava forsa aquesta casa. Y ja veig que no m' he errat.

(Mossen Janot ha agafat los arpiots qu' eran per l'era y 'ls balanseja com si fossin uns encensers.)

MOSSEN JANOT, *entre dents mitj cantant.*

«Gratia plena Dominus técum...» (Ja t'entench, ja, no t' escarrassis.) Un home se 'n recorda d' unas cosas!... Miréuse: un dia jo m' estava ab aquestos arpiots treyent els fems de l' estable, y per allá baix me veig venir carregada de pámpols á l' Agneseta, qu' era si fa ó no fa com ara la Rosó. Y de cop me veig que la atrapa un homenot que may he sapigut si era un pobre que captava ó un d' aqueixos rampinyadors de gallinas. Aquell home s' havia posat á corre darrera de

l' Agneseta, y volgué abrassarla; pero jo ja hi era botent com un dimoni, y aixeco aquesta eyna de revés, que si no aparta 'l cap li esquerdo: ell se va regirar com un escorpit y 'm ventá una garrotada tant forta que 'm trencá l' os d' aquest bras, y vaig anar de morros per terra mentres qu' ell fugía. El bras se 'm va curar en aquesta casa: sino que encara quan dono la benedicció 'm fa mal: deu ser pera que me 'n recordi de que de poch mato á un home. Donchs bueno: jo 'm trobo que tot es lo mateix d'avans aquí ara; jo soch de per dintre 'l mateix qu' era; son els mateixos los arpiots d' alashoras; y l' Agneseta no ha mort qu' es allí dintre; y jo per ella, contra dels pobres ó rampinyadors que la vulgan perdre!... *(Dominantse violentament.)* «Gratia plena Dominus tecum.»

(Entre dents, balancejant altre cop los arpiots com uns encencers pera contenirse.)

JORDI, *cremat.*

Senyor rector! *(Dominantse y dissimulant.)* Es que vosté, senyor rector, no m' ha entés á mí; perque jo 'l que vuy sobre totas las cosas es la sort d' ella.

MOSSEN JANOT

Que vos no més voleu la sort d' ella? Oh, aixís ja anirém be. Mireu, ja está: al estable.

(Llensant los arpiots cap al estable.)

ESCENA XV

MOSSEN JANOT, JORDI y ROSÓ que surt de la masía.

ROSÓ, *cridant.*

Toni! Toni! Si ja m' han vist!

JORDI

Escolta, Rosó, filla meva. Respón: t' estimo forsa jo?

ROSÓ, *anant cap al estable.*

Oh! Ara tinch feyna.

JORDI

Espérat.

ROSÓ, *entornantsen corrent.*

No: la tía 'm crida.

JORDI, *cremat.*

T' he dit que t' esperis; y que contestis. *(Volguent fer lo carinyós pero ab imperi.)* T' estimém forsa, nosaltres? Jo, la Paula, tots: digas la veritat, dígala.

ROSÓ

Ay, ay, jo 'm penso que sí que m' estiman.

MOSSEN JANOT

(Si fora pecat mortal consentirho!)

JORDI, *agafantla pel coll.*

Vina ara, vina.

MOSSEN JANOT

(Janot, coratje qu' ara va per l' altra vegada!)

JORDI

Donchs no estiguis tan séria, tontota, que 't vaig á donar una alegría més grossa! Quina enveja quan ho sabrán las altras mossas!

MOSSEN JANOT, *passejantse impacient.*

(Ja pots fer, ja, que no 'n sortirás ab la teva.)

ROSÓ

Sí? Qué m' heu comprat, veyám.

JORDI

Més, més que comprar. Qué vol dir aixó? Es que t' aném á casar. *(Rihent, acariciantla ab rudesa.)* Riu, dona, riu.

MOSSEN JANOT

Rosó, qu' ho vols tú aixó que 't diuhen?

JORDI

Es clar qu' ella vol lo que nosaltres volém. Riu, dona, riu.

ROSO, *vergonyosa, mitj plorant.*

Jo... ara... tindré de ser una dona? Com... la tía Paula, jo? *(Anant á mirar la cara de son oncle.)* Eh?

JORDI

Pero ab vestits més macos: tot més bo.

ROSÓ, *á Mossen Janot.*

Jo? Eh?

MOSSEN JANOT, *aixugantse la suhor.*

Sí, tú. Si es que de cor tú ho vols. (Senyor Deu meu, ajudéume!)

ESCENA XVI

ROSÓ, MOSSEN JANOT, JORDI y LLORENSÓ que ve de la esquerra.

JORDI

Mírat al Llorensó que també ve content. Veritat que te l' estimarás, filla?

ROSÓ

Oh, si no sé...

LLORENSÓ

Si m' estimará? Tant com jo á n' ella!

MOSSEN JANOT

Pero si aquí no 's parla clar, ben clar.

JORDI

Que més clar ho vol? Que demá, noya, 'l senyor rector t' amonestará la primera ab el Llorensó. Y á comprar els bonichs y las robas. *(Fentli festas.)*

MOSSEN JANOT

(Que jo haig d' amonestar á n' aquestos!) Veyám, Rosó... Qué hi díus tú?

JORDI, *agafantla per un bras.*

Rosó, respón: veritat que vols lo que volém nosaltres? *(A n' ella sola.)* Contesta que sí! Contesta! Que sí! Que sí! *(Ab violencia.)*

ROSÓ

Que sí! *(Espantada.)* (Ay, mareta meva!)

JORDI, *satisfet á Mossen Janot.*

Ho veu ara?

MOSSEN JANOT, *indignat.*

Pero si está plorant! Y aixó no es aixó.

LLORENSÓ, *vanitós.*

Gracias, Rosó, gracias.

ESCENA XVII

ROSÓ, MOSSEN JANOT, JORDI, LLORENSÓ, TONI y després TERESONA, HILARI, PAULA, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA, LLUCH, SILVESTRE, MATÍAS, altres FADRINS y altras NOYAS.

TONI, *molt content.*

Ja va venint la gent, qu' es l' hora de ballar.

MOSSEN JANOT

(Ah! El Toni. Ja es aquí el Toni!)

TONI

Que tothom ve á ballar.

MOSSEN JANOT, *á Toni.*

Vina. *(A Jordi.)* Vos ab el vostre fill. (Jo ab aquest, que es jo mateix. Y ara veurém qui guanya.)

JORDI

Llorensó, corre, fes que vingui la Paula.

(En Llorensó 's fica á la masía.)

TONI, *á Mossen Janot.*

La Rosó está espantada! Me sembla que plora.

MOSSEN JANOT

Ja ho veurás ara.

TERESONA

Ah, pillastres! Ja es aquí la Paula!

(La Teresona ve de la dreta seguida del Hilari. Ha tornat en Llorensó ab la Paula. Va venint tota l'altra gent que 's quedará en segon terme.)

MOSSEN JANOT

Y ara á callar tothom! *(Remor d' uns y altres.)* Qu' ara soch aquí el Janot, pero el Janot que mana!

(L' Hilari conté á la Teresona.)

JORDI

Que aquí mana vosté? Paula, endúten á la noya.

MOSSEN JANOT

Espereuvos. La noya s' estará aquí, y 'l vostre fill lluny d' ella; y tothom lluny d' ella. No 's tracta de fer un matrimoni? Donchs, Jordi, comensém á complir ab la iglesia.

JORDI

Es que no consento...

LLORENSÓ, *á Jordi.*

Deixéu fer; veyám. *(Remor de tothom.)*

MOSSEN JANOT

Que calli tothom. *(Silenci general.)* Tením, Jordi, que la Rosó s' amonesta demá; perque ella ha dit que hi consentía en que la amonestessin.

JORDI

Ab el Llorensó. Això mateix.

TONI, *mirant á Mossen Janot.*

Qué? Que la Rosó demá s' amonesta?

MOSSEN JANOT, *enérgich.*

Tú, calla. *(La Rosó encara plora més.)*

JORDI

Ben dit.

LLORENSÓ

Això mateix.

TONI

Batúa!

TERESONA

Pero, germá!...

MOSSEN JANOT, *á Teresona, imposantse.*

Qu' aquí mano jo he dit! *(A Jordi pero ab intenció de remoure l' ánima d' en Toni y la Rosó.)* Y puig qu' es un desitj de las duas parts contrayents, y puig que no hi ha res que ho impedeixi, podrán casarse devant de la Mare de Deu del Roser, com es costúm en els d' aquesta casa; y si volen demá mateix.

JORDI

Millor: demá mateix.

LLORENSÓ

'Donchs sí!

ROSÓ

Deu meu!

TONI

Qu' es això qu' están dihent? Batúa!

MOSSEN JANOT, *per Toni.*

Que, batúa? Que callis! Que 'ls bovers no son res aqui! *(Fentlo anar enrera.)* No es això, Jordi?

JORDI

Sí, sí; ja ho crech.

MOSSEN JANOT, *contenint á en Toni.*

T' está be que sia demá, Llorensó?

LLORENSÓ

Sí senyor; demá.

MOSSEN JANOT, *imposantse á tothom.*

Donchs aném seguint. Ja veus, Rosó, que tot va á acabarse. Aixeca 'l cap, filla meva. Demá al vespre, al peu de la Verge d' aquesta casa, t' uniré al Llorensó pera sempre. *(Senglots d' ella.)*

TONI, *á mitja veu.*

Y jo 'm penjaré d' un arbre!

MOSSEN JANOT, *contenint á 'n Toni.*

Ab això digas, filla meva, t' hi vols casar ab el Llorensó? El vols tú?

ROSÓ

Jo 'l que vuy es plorar! Que 'm deixin plorar! *(Picant de peus.)* Que 'm fan enrabiar tots! Deixéume; que jo no dich res á ningú!

TONI

Que tu t' hi casarás, Rosó? Que dius que t' hi casarás tu?

(Acostantse á la Rosó, mes sense que 'l deixi anar Mossen Janot.)

ROSÓ, *á en Toni pegantli.*

Ves, ves, dolent! *(Desprenentse dels que la subjec-*

tan.) Que tots m' amohineu! Y quina rábia que'm fan tots! *(Tots volen ferla parlar.)*

JORDI

Pero si ja está tot llest!

TONI

Donchs jo me 'n vaig d' aquí per sempre! Me 'n vaig á morirme!

ROSÓ

No, no, Toni! *(Jordi y 'ls seus volen interposarshi.)*

MOSSEN JANOT, *imposantse á tothom.*

Enrera tothom! Quiet tothom! *(Aguantant á en Toni perque no se 'n vagi.)* Y sí, y sí, Rosó, que se 'n vagi 'l Toni y que no 'l vegis may més.

ROSÓ, *picant de peus.*

No! Que dich que no! Que no!

MOSSEN JANOT

Si tu ja tens al Llorensó y t' hi casas!

LLORENSÓ, *acostantshi.*

Sí que 'm tens á mi, sí!

ROSÓ

No, no; que no 't vuy á tú! *(Fugint d' en Llorensó y acostantse á en Toni.)* Que jo m' estimo al Toni! L' estimo! L' estimo!

MOSSEN JANOT, *llensantlo als brassos de la Rosó.*

Au, borricot, au! Y despértat! *(Plorant.)*

TONI

Rosó!

(Mossen Janot ha passat á la banda d' en Jordi contenintlo.)

ROSÓ

Toni! Si que t' estimo! T' estimo! *(Gatzara de tothom. La Rosó planta cara als contraris.)* Jo vuy al Toni! Jo 'm vuy casar ab el Toni! Es meu el Toni!

JORDI, *á en Toni.*

Poca vergonya! Lladre! Fora de casa, y á ser soldat, que no 't pago la quinta!

TONI

No 'm fa res tot lo del mon, que 'm vol ella! Y veyám, qui me la pren? Qui me la pren!

LLORENSÓ

Jo, arrencante la vida!

TONI

Alsa! Próvaho!

(Corrent cap á Llorensó. Tots privan de que s' agafin.)

JORDI

Rosó! Filla! *(Anantla á sostenir.)*

ROSÓ

No vos; el senyor Rector! *(Abrassantshi.)*

MOSSEN JANOT

A mí! A mí! Jo 't defenso! Jo la defenso!

(La Rosó queda als brassos de Mossen Janot que plora. En Toni y en Llorensó, més en segon terme, van á embestirse altre cop: tothom procura contenirlos.)

TELÓ

Acte tercer

Sala gran en lo primer pis de mas Roser. Al mitj una arcada qu' obra pas á un llarch y ample corredor. A la banda dreta de la escena un gran portal ab las duas portas obertas, deixant veure sota l' arch mateix la mesa d' un altar sostenint la capelleta d' ahont falta la Verge del Roser; sobre l'altar candeleros. A la banda esquerra una porta més petita qu' estará tancada. Al fons, costat esquerra de la arcada, una finestra ab cortinetas sobre 'ls vidres. Una taula al costat dret; una cadira de brassos, cadiras, etc. Es á la tarde.

ESCENA PRIMERA

PAULA, JORDI. Jordi assentat, la Paula entrant pel corredor

PAULA

Qué fas aquí tant capficat y tant sol? Y ara?

JORDI

Ja 't dich jo que tením una festa de la Mare de Deu ben galdosa, avuy!

PAULA

Més poch galdosa 'ls hi ha sortit als fadrins la festa de Sant Francesch, que no l' han celebrada.

JORDI

Ves á mi qué se me 'n dona dels fadrins y de las minyonas!

PAULA

Es que jo tampoch ho dich per ells, que ho dich per la Teresona. L' haguessis vista ab quina malicia 'm clavava 'ls ulls á ofici! Y jo, mírat, aixís: aixamplantme las faldillas pera que 's morís de rábia! *(Cridant perque ell está distret.)* Pera que 's morís de rábia!

JORDI

Pots aixamplar las faldillas quan son tant grossos els mals de caps de casa!

PAULA

Tot s' arreglará, home.

JORDI

Tot s' arreglará, y 'l Llorensó m' ha dit que vol fer un disbarat ab el Toni, ó... ab la Rosó: y sino que se'n tornará á Barcelona. Y si se 'n va ves com queda tot!

PAULA

Si fos meu aquest xicot... d' altra manera l' hauría pujat. Y digas: que ho creus tu que 'l Toni ja es cap á Barcelona?

JORDI

Que hi te de ser! Que hi te de ser! Si ara mateix l' han vist, que ronda 'l mas; pero aquest si que no m' apura, que ja li doblegarán las costellas al cuartel.

PAULA

Lo que convé es que no parli més ab la Rosó.

JORDI

Y que 't pensas que 'l Llorensó dorm á la palla? Saps ahont es ara? Donchs á dir á la guardia civil, de part meva com alcalde, que 'l Toni vol desertar, y que l' agafin y se l' endugan.

PAULA

Ay quina alegría que'm donas! Perque sense'l Toni... Y si li pagués la quinta 'l senyor rector?

JORDI

Si ell tingués cuartos ja ho hauría fet: sino que 's trova més pelat qu' una rata; com nosaltres mateixos, vaja. Y aixó sí que m' apura, y 'm desespera! Y fins faría un disbarat per tréurem tanta gent de sobre!

PAULA

Qu' han tornat aquells dels paperots?

JORDI

Per aixó he sortit més depressa d' ofici.

PAULA

Y cóm heu quedat?

JORDI

Com que 'ls hi havían dit que 's desfeya 'l casament del Llorensó, afigúrat! Jo 'ls he jurat y perjurat que aixó del casament era cosa feta. Y ho será mal me condempni!

PAULA

Y ells s' ho han cregut?

JORDI

Qu' ho sé jo si s' ho han cregut? Y quinas preguntas més bestias!

PAULA

Jo 'l que 'm penso es que la Teresona es bruixa.

JORDI

Jo 'l que sé es que 's fará 'l casament, perque té de ferse; y sino la casa s' enfonza. Es á dir: la casa, ni 'ls bens de la Rosó no, que las vendas son mal fetas y 'l que 's deu no ho deu ella. Nosaltres, nosaltres nos enfonzém; y alashoras...

PAULA

No m' espantis!

JORDI

Que si no 's fa 'l casament vaig á presidi.

PAULA

Qué dius! Y ara! Y al poble qué dirían? Y ay, pobre de mí, la Teresona!

JORDI, *passejantse.*

Y ara vindrá altra vegada aquest mossen Janot, que no sé com devant d' ell m' aguanto.

PAULA

Que t' ho ha dit que vindría, Jordi? Potser s' haurá empenedit de lo d' ahir.

JORDI

Ves, ves. No m' acabis la paciencia, que tinch d' estar seré pera rebre á aquest home.

PAULA

Calla, calla, que ja es aquí.

ESCENA II

PAULA, JORDI y MOSSEN JANOT que ve pel fons del corredor.

JORDI

Millor: aixís acabarém més depressa.

MOSSEN JANOT

Bonas tardes.

JORDI

Bonas tardes tingui.

MOSSEN JANOT

Abaix m' han dit que m' esperávau en aquesta sala.

JORDI

He pensat qu' aquí estariam més sols.

PAULA

Segui, si es servit.

MOSSEN JANOT, *á Jordi.*

Pero seyeu vos també.

(La Paula queda dreta á la banda d' en Jordi, seyent després lluny.)

JORDI

Donchs seyemhi. Y ara vosté dirá.

MOSSEN JANOT

Sí qu' us diré, Jordi, sí. Us diré que després de lo

que va passar ahir tarde aquí fora, si jo hagués disposat de mas Roser, ó vos y 'l vostre fill hauríau deixat totseguit aquesta casa, ó sense tornarhi á passar la porta se 'n hauría anat la Rosó per no estarse á vora vostre. Mes com que jo no soch res aquí per desgracia...

JORDI

Y té molta rahó. Com que vosté no li es res á n' ella!... Y no per desgracia sino per sort, y com que á mí m' ampara la lley y la forsa, vosté 's va estimar més, després de dirnos cuatre fástichs, anárseu de casa.

MOSSEN JANOT

Sí, anármen. Cert, cert. Mes avuy al oficiar á la missa devant de tot el poble y als peus d' aqueixa imatje que aviat tornarém á aquesta capella inmaculada, jo li he demanat á la Verge qu' iluminés la meva ánima y qu' amparés á n' aquesta criatura qu' es tan desgraciada. Y la Verge m' ha escoltat y m' ha encoratjat l' esperit, y 'm mana que esclafi y destruheixi la perversitat y la infamia del homes!

(Al dir las darreras paraulas mossen Janot s' ha alsat.)

JORDI

Senyor rector, vosté m' insulta, aquí, en ma casa mateixa!

MOSSEN JANOT

Jo no insulto, dich lo que dech dir: la perversitat y la infamia dels homes!

PAULA, *á mitja veu.*

Jordi, cálmat. Qui sap qué voldrá dir.

(Se tornan á seure.)

MOSSEN JANOT

Vaig á dirho desseguida. Es precís que la Rosó 's casi; y sent aixís us vinch á demanar en matrimoni, ab consentiment de las duas parts, la má de la Rosó pera 'l Toni.

JORDI

Senyor rector, hem acabat. *(Alsantse.)*

PAULA

Ay, sí, sí.

MOSSEN JANOT, *assegut.*

Vos ab mí haureu acabat, jo ab vos no encara.

JORDI

Sembla mentida que vosté hagi gosat á proposármho! Avans de passarhi que 'm peguessin un tiro. Y á vosté se li acabará aviat el ser rector d' aquest poble!

PAULA

Be, no t' enfadis.

MOSSEN JANOT

Mireu, Jordi: siga jo rector d' aquest poble ó no ho siga, la Rosó no será may la dona del vostre fill... No ho será mentres jo visca.

JORDI

Es que la vida Deu la te...

MOSSEN JANOT

Es que jo no puch morir!... No moriré, no, qu' ella no siga ben ditxosa!

JORDI, *desesperat.*

(Y jo qu' he portat, jo mateix, á aquest home!) Pero si ella ho será ben ditxosa ab lo meu fill! Si no hi

ha altra manera qu' aquesta!... Mireu, jo 'm torno boig y 'm desespero! *(Tapantse la cara ab las mans.)*

MOSSEN JANOT

No sou vos y la Paula tots sols els que disposeu d' aquesta infelis criatura. Altres hi ha al testament dels pares qu' han de vetllar per ella. Y ara soch jo qui us dich qu' hem acabat. *(Caminant per anársen.)*

PAULA, *á mitja veu.*

Jordi, se 'n va!

JORDI

Escolti! Escolti! Per lo que més s' estimi, pero escolti, que li vuy obrir el meu cor y convéncel.

MOSSEN JANOT

Convéncem no, pero parleu.

JORDI

Jo no havía gosat á dirli, perque me 'n donava molta pena. El mas se troba á las acaballas. Quan va morir la Agnés y vam venir ab aquesta á la casa, no més hi vam trobar deutes, y com que no hi ha hagut manera de tornar els cabals, els pagarés han anat fent feix ab els interessos assobre. M' entén? Y la gent s' ha cansat d' esperar. Y per culpa dels pares de la Agnés la casa s' enfonza.

MOSSEN JANOT

Ah, mal home, ruhí! Ah, pillastre! *(En Jordi s'aparta aterrat.)* Que 'ls avis d' aquí han fet anar cap avall la masía? Y això ho goseu á dir devant meu? Devant d' aquest altar y en aquesta sala, y aquí mateix ahont sou, aquí, ahont se va casar la Agneseta ab el germá de la Paula, que no tenía un pam de terra per cáurehi mort, y 'ls enganyá á tots com un bandoler; mentres

qu' aquí eran richs, richs, tot guanyat ab la suhor de la cara honrada, que tenian unsas á bastament pera voltar ab ellas tota l' era! Si 'l dirho era son orgull!

JORDI

Donchs no debía ser veritat: ó se las debían... ó las van perdre.

MOSSEN JANOT

Que no era veritat? Que mentía 'l pare d' ella, ó que las va perdre?

PAULA

Senyor rector!... Contéstali, Jordi.

MOSSEN JANOT

No sé com m' aguanto sentintvos! Vos sou, vos, qui heu robat y perdut tots els diners d' aquesta casa! Vos qui heu pres diners á sobre d' ella, y heu firmat pagarés y debitoris, trampejantho tot, omplintho tot de miserias que ara us escanyan! Y avuy pera salvarvos ja no acudíu als calaixos que son buyts, ni á las terras qu' están empenyadas, ni als boscos qu' heu arranat, que voleu fer presa en aquest ángel de Deu abandonat pera qu' os ho donga tot, tot lo que li queda: la seva ánima y 'l seu cos y la seva felicitat pera qu' us salvi!

(En Jordi cau sentat en una cadira.)

PAULA

Jordi, Jordi, que no l' has sentit? Per qué callas?

MOSSEN JANOT

Mes no está abandonada, ni ho estará may, no. Y ja us ho he dit. Y ara tireu pel cap que vulguéu. Que Deu y la Verge la sostenen y la guardan! D' allá dalt que la guardan! *(Se 'n va pel fons del corredor.)*

PAULA

Y se 'n va! Jordi, mira que se 'n va!

JORDI

Y be, que se 'n vagi. Jo 'm quedo aquí, y veurém qui guanya. Ja ho has sentit: vol que 'ls altres tutors de la noya 'ns la prengan.

PAULA

Ay, Reyna Santíssima!

JORDI

Ab aixó, avuy mateix, quan hagin tornat la Mare de Deu, 'ns endurém á la Rosó d' aquí; á Barcelona. Cállatho. La noya, 'l Llorensó y nosaltres.

PAULA

Pero si no tinch res á punt!...

JORDI

Sino tot está perdut. Aquest vespre á Barcelona.

PAULA

Pero escolta; es que jo...

(Surten per lo corredor enrahonant.)

ESCENA III

ROSÓ, CLIMENTA, FÉLIPA, PASCUALA y altras NOYAS. Anirán venint per lo corredor quan s' indiqui.

CLIMENTA, *seguida de la Felipa.*

Ave María! Quina empenta que m' ha donat la Paula!

FELIPA, *ab altras noyas.*

Que no ho has sentit? Qu' avuy se 'n van tots á Barcelona.

CLIMENTA

Jo 'm penso que la Rosó no 'n sap res.

FELIPA

Que no pujan las altras?

CLIMENTA

Es clar que pujan, sino que aconsolan á la Rosó que está plorant y més plorant!... Qui s' ho havía de pensar que se l' estimés tant al Toni!

PASCUALA, *ab totas las altras.*

Noyas, noyas, he vist al Toni!

FELIPA

Si diuhen que se 'n ha anat!

PASCUALA

Us dich que l' he vist darrera 'ls arbres del porxo.

CLIMENTA

Donchs els guardias el cercan per agafarlo. Mare de Deu si 'l veuhen!

FELIPA

Que no ho sápiga la Rosó, que 'n tindría molta pena.

CLIMENTA

Sabeu que ara 'ls xicots están furiosos contra 'l Llorensó perque no li pagan la quinta al Toni?

FELIPA

Pobres xicots!

PASCUALA

Calleu, que ve la Rosó.

ROSÓ, *entrant sola.*

No calleu, no, que vuy saber que déyau!

FELIPA

Res, dona, res. Que te 'n anirás avuy d' aquí ab el Jordi.

ROSÓ

Que jo me 'n aniré? Ahont?

CLIMENTA

Aném dona, estigas serena, qu' hem de passar comptes ara, y després hem de dur la Mare de Deu.

(Riuhen forsa pera alegrarla.)

ROSÓ, *plorant.*

Ay sí! Que jo l' anyoro en aquest altar; y si s' hi troba no tinch por que 'm passi res á la voreta d' ella. Que se 'n ha anat el Toni? *(Ho va preguntant de l' una á l' altra.)* Tú? El Toni?

PASCUALA

No ho sé, jo. Veurás, veurás, els comptes.

(Totas se fan senyas de no parlarli d' en Toni.)

ROSÓ

Si 'l Toni se 'n va jo 'm voldré morir!

TOTAS, *per distréurela.*

Els comptes! Els comptes!

ROSÓ

Sí, sí, que 'm moriré, sí!

(Totas fan gresca al voltant d' ella.)

PASCUALA

Pensa ab la Mare de Deu, dona, que la durém ab una alegría!...

ROSÓ

Jo no ho puch estar alegra!

FELIPA

Sí, dona, sí. Y ab la Mare de Deu vindrá devant el senyor rector; y darrera, la música de las balladas. Y després 'dirém aquells Parenostres á l' era, y 'l senyor rector benehirá 'ls boscos y 'ls sembrats, y escala amunt tothom fins á deixar á la Verge en son altar.

ROSÓ

Ja ho sé, sí, ja ho sé. Sino que 'l Toni no hi será com cada any pera benehirlo á la voreta meva, mirantme á mí y jo á n' ell y tots dos rihent!

(Vol seguir y arrenca en plor.)

PASCUALA, *fingint alegria.*

Y donchs qué 'n faig jo d' aquestos diners de la iglesia? *(Fentlos dringar.)* Distréute, dona!

(Totas demanan els comptes.)

ROSÓ, *enfadada perque volen distréurela.*

Que 'm moriré de pena y de rábia. Y quan més rigueu, més me moriré d' aixó, de pena y de rábia!

FELIPA

Filla, no t' ho prenguis aixís. Si tampoch se 'n treu res de desesperarse.

ROSÓ, *resolta, neguitosa.*

Bueno, donchs a... aixó de la Mare de Deu, á pagar tot lo qu' es degui. La llibreta dels comptes es aquí dintre.

(Han corregut á la taula voltantla las altras noyas.)

PASCUALA

Pobreta!

ROSÓ

Tot es aquí. Y això també, el llápis... (Ay, quina angunia!)

(Ha tret del calaix una llibreta, diners, etc.)

CLIMENTA

Jo ho escriuré.

FELIPA

La Rosó, que 's distreurá, la pobra.

PASCUALA

Tú, Rosó, tú.

ROSÓ

Jo, sí. Això son els diners qu' hem arreplegat tot l' any á la bassina. Y 'n tením, en tením...

FELIPA

No ho comptis: ja ho sé jo. N' hi ha cuaranta set pessetas y menudalla.

PASCUALA, *trayentho de la butxaca.*

Y tres pessetas y vint y dos céntims de la capta d' avuy.

FELIPA

Escriu, Rosó, tú.

ROSÓ, *distreta.*

Bueno.

CLIMENTA

Posa. Per pagar una dotzena y mitja de ciris grossos.

FELIPA

Blandons, se diu.

ROSÓ

Qu' escrigui un' altra qu' á mí se 'm barrejan las lletras.

CLIMENTA

Deixeume que ho probi. Si axió no costa! Una dotzena y mitja...

FELIPA, *mirant lo qu' escriu.*

Si no hi posas cap lletra.

CLIMENTA

Hi poso una dotzena y mitja de pals molt llarchs que fan de ciris.

FELIPA

Blandons, se diuhen.

CLIMENTA

Ciris.

FELIPA

Blandons.

CLIMENTA

Axís no acabarém may.

ESCENA IV

ROSÓ, CLIMENTA, FELIPA, PASCUALA, altras NOYAS y TONI. Ve per la porta petita de la esquerra.

PASCUALA

Reyna Santíssima! El Toni!

ROSÓ

Ahont es?

TONI

Rosó!

ROSÓ

El Toni! El Toni!

(Quedan parats l' un devant del altre, com vergonyosos.)

FELIPA

Ay, si l' han vist!

CLIMENTA

Que 't volen agafar pera que no fugis!

TONI

No m' ha vist entrar ningú, no. He fet saltar la balda de la porta vella.

ROSÓ

Noyas, per amor de Deu que no 'l sentin!

FELIPA

Vigilém nosaltras!

CLIMENTA

Corrém totas!

PASCUALA

Que no puji ningú!

(Tot això molt ràpit, corrent las noyas d' una banda á l' altra y á la fi desapareixent per lo corredor.)

ESCENA V

ROSÓ y TONI

ROSÓ

Qu' es aixó? Que no 'm dius res, Toni?

TONI

Si que 't dich, sí: que m' he vingut á despedir de la Rosó, jo.

ROSÓ

No, no: que jo no vuy que te 'n vagis!

TONI

Si m' haguessin vist no m' haurían deixat entrar en aquesta casa, á mí, que soch el fill de la teva dida.

ROSÓ

Toni, jo no m' hi casaré may ab aquest d' aquí. Toni, sents? *(Ploran tots dos.)* No ploris, pobret Toni, sents? Que encara que 'm matessin no m' hi casaría!

TONI

Y si t' arrosseguessin pels cabells? Y si 't tanquessin dintre un cuarto fosch, y 't fessin patir, patir forsa?

ROSÓ

No, no 'l voldría! No 'l voldría!

TONI

Es que ja has dit que sí una vegada. Y ay Deu meu,

qu' hi tornarás á dirho un altre dia, y jo no hi seré un altre dia!

ROSÓ

Ho vaig dir que sí perque no m'ho pensava que t'estimés com t' estimo; que jo 'm pensava que t' estimava per ferte enrabiar no més!

TONI

Es que ja ho has dit que sí una vegada!

ROSÓ

Y bueno! No m' ho tornis á retreure, qu' ets més tossut!...

TONI

Jo soch tossut, jo? Batúa!...

ROSÓ

Sí que ho ets! *(Fentli llástima.)* To... tossudet, sí. Que jo 'm mirava al senyor rector perque m' ajudés... Y ell m' ajudará sempre.

TONI

Y si 's moría 'l senyor rector qui t' ajudaría, digas?

ROSÓ

Ay Toni, que jo no sé 'l que 't responga! Jo no més sé que no t' enganyaré may, perque mira, fins ahir tarde era una mossota xica jo, y ara ells han volgut que fos una mossa d' aqueixas que ja 's casan: donchs ho seré, ho seré una mossa gran, y sempre m' estaré ben séria y no riuré fins que tornis. Sino que jo no ho vuy que te 'n vagis!

TONI

Y si jo tampoch vuy anarmen! Sino que no tinch diners, ni 'l senyor rector ne té; que jo 'm penso que 'ls diners s' han acabat en aquest mon!

ROSÓ

No ho diguis aixó que 'm fas plorar, y no 't veig; y jo 't vuy veure, que aviat no 't veuré més!

TONI

Escolta, Rosó, jo 't voldría abrassar, aquí, dessobre de jo. *(Avergonyit.)*

ROSÓ

No, no; que no goso, fill. *(Ab la cara baixa.)*

TONI

Com quan eram petits, Rosó, saps? Com alashoras.

ROSÓ, *apartantse.*

No, que no ho som petits ara! No!

TONI

Es qu' aviat no hi seré aquí.

(Anantla á abrassar ab los ulls baixos.)

ROSÓ

No, qu' estém sols; y es pecat. *(Procurant desferse d' en Toni que li ha agafat una má.)* No, Toni. No, Toni!

TONI, *deixantla anar.*

Ves si aixó fos pecat si de tu jo ho voldría.

ROSÓ, *molt avergonyida.*

No, es que... Es que d' ensá d' ahir tarde no m' está bé á mí.

TONI, *ressentit.*

Be, si, perque no m' estimas com jo.

ROSÓ, *enfadada.*

Oy que sí! Y si no m' has abrassat ha sigut... perque tu no has volgut gayre.

TONI

Que jo no ho he volgut?

ROSÓ

No, no. Que jo 'm pensava que á la forsa m' abrassarias.

TONI

Ay la meva Rosó! *(Anantla á abrassar y aturantse.)* Pero t' enfadarás?

ROSÓ, *cremada.*

Búscaho! *(Al veure que en Toni no gosa, es ella qui corre y l' abrassa.)* Donchs sí que m' enfadaré! Sí!

TONI, *rihent fort.*

Rosó!

ROSÓ

Sí, sí que m' enfado! Sí que m' enfado!

TONI

Rosó meva! Y que t' estimo, Rosó!

(Al acostarse més com si la anés á besar, la Rosó li dona un cop de puny á la cara.)

ESCENA VI

ROSÓ, TONI, CLIMENTA. FELIPA, NOYAS y per últim TERESONA. Las noyas han vingut á la escena rapidament.

FELIPA, *entrant.*

Que puja 'l Jordi! El Jordi!

PASCUALA

Amágat, Toni!

NOYAS

Fuig!... Que s' amaguil... Vésten!...

CLIMENTA, *á las noyas.*

Nosaltras com si passessim comptes.

TONI

No me 'n vuy anar! No me 'n vuy anar!

(Una part de las noyas s' emportan á la Rosó á la taula, las altras s' emportan al Toni á un recó de la dreta posantshi devant. Tot molt rápit.)

FELIPA

Rosó, asséute desseguida!

ROSÓ

Es que 'l Toni!... *(La fan seure y callar.)*

PASCUALA, *qu' es ab en Toni.*

Calla, Toni!

TONI

No me n' aniré! Que no me 'n vuy anar!

(Lo fan callar.)

CLIMENTA, *fent qu' escriu.*

Una dotzena y mitja de ciris...

TERESONA, *pel corredor.*

Qué feu aqui tan quietas?

(Porta 'ls dos gerros del primer acte.)

FELIPA

Es la Teresona!

PASCUALA

La Teresona! *(Alegría de totas.)*

TERESONA

Vinch á tornar els gerros. Qué hi ha?

CLIMENTA

Que 'ns pensávam qu' era 'l Jordi!

ROSÓ

Teresona, per amor de Deu salvéu al Toni!

TONI

Que no me 'n vuy anar del poble!

(Totas enrahonan plegadas.)

TERESONA

Deixéuho per mí tot. Que us penséu qu' he vingut pels gerros?

TOTAS

Mireus la Teresona!... Que bona qu'es la Teresona!...

(Totas la volen abrassar.)

TERESONA

Escoltéume, escoltéume! Ara aneu baixant totas, que la Rosó vindrá desseguida.

ROSÓ

Y qué 'n farém del Toni?

TERESONA, *á Rosó.*

Déixam fer, dona. *(A las altras noyas.)* Si no baixeu desseguida, pujará 'l Jordi y la Paula, perque aneu á la iglesia, qu' es l' hora de portar la Mare de Deu.

ROSÓ

Ay sí, que no pujin!

TOTAS

Anémhi!... Aném sortint!... Aném baixant!...

ESCENA VII

ROSÓ, TERESONA, TONI

TERESONA, *á la Rosó,*

Ara, escolta tu.

TONI

Y jo qué faig? *(Tot molt rápit.)*

TERESONA

Tu 't callas.

ROSÓ

Diguéu, diguéu.

TERESONA

Escóltam ben bé. Tot ho tením rumiat ab el senyor rector; y no 't casarás sino ab aquest.

ROSÓ

Ay, Deu meu!

TONI

Y cóm? Si soch soldat!

TERESONA

Que callis. *(A la Rosó.)* El germá ha enviat un propi als altres tutors y demá serán aquí. Y al senyor jutje de Rocablanca també no sé qué li ha escrit, que

també será aqui demá; y tots plegats te treurán de las grapas d' aquestos.

ROSÓ

Es qu' avuy mateix se m' enduhen d' aquí ab el Llorensó!

TERESONA

Avuy mateix? Els lladres!

TONI

Miréuse, jo 'l mataré al Llorensó! Y digas que no hi vols anar.

TERESONA

Si no te cor per res aquest ángel de Deu! *(A la Rosó.)* Mira: no hi ha més remey. En tornant la Mare de Deu aquí fuges com pugas; y á la rectoría! Sents?

TONI

Sí, Rosó, sí!

ROSÓ

Sí. Hi aniré! Sí!

TERESONA

Y si no vens, mira que t' escanyo! *(Se sent repicar las campanas.)* Té, ja tocan.

LAS NOYAS, *desde baix cridant.*

Rosó! Rosó!

TERESONA, *á Rosó.*

Ves: ja estás tu.

TONI

Depressa, Rosó!

ROSÓ

Y aquest pobret?... *(Volentshi acostar.)*

TONI, *acostantshi.*

Ay sí, ens hem de despedir!

TERESONA, *á la Rosó.*

Ja 'm despediré jo per tu! Desseguida! Corrents! *(La Teresona ha tret á empentas á la Rosó de la escena.)*

ROSÓ

Ves, sense despedirnos! *(Desapareixent.)*

TERESONA, *al Toni, aturantlo.*

Vínam aquí. Ara tu.

(Se 'n anava darrera de la Rosó.)

TONI

Bueno, sí; pero jo 'm vuy revenjar d' aquestos lladres que me la volen pendre.

TERESONA

Escolta.

TONI

Es que jo ja ho he sigut prou de manso, y ara vuy fer un disbarat aquí! *(Comensa á ferse fosch.)*

TERESONA

Quin disbarat?

TONI

Fer un cap nou al Llorensó. Y rehira de bet! Y batúa jo! Y batúa ell! Y batúa tothom! *(Desesperat.)* Y donéume una pistola y un ganivet y al primer que trobi li tiro, y li clavo, y 'l faig á trossos!

TERESONA, *que l' ha volgut interrompre.*

Espérat, home, espérat.

TONI, *com á boig.*

Sí, sí; 'l faré á trossos! Encara que després me dugan á Ceuta y 'm dongan garrot y 'm matin!

(L' ha agafada á n' ella.)

TERESONA, *desprenentsen.*

Si sembla boig aquest home!

TONI

Ay sí. Teniu rahó, Teresona. Si ni sé 'l qué 'm passa á mi! *(Plorant.)*

TERESONA

Enllestím. Veurás: á tu 't volen fer agafar per això de la quinta, que diuhen que fuges.

TONI

Es que jo, avans, al Llorensó!...

TERESONA

Es que si vas soldat tot s' ha perdut.

TONI, *anguniat.*

Y jo no sé qué faré, donchs!

TERESONA

T' amagas totseguit.

TONI

A cal Silvestre.

TERESONA

Y no 'n surts fins que jo t' ho diga.

TONI

Me n' hi vaig.

TERESONA

Espérat. Miraré de primer si hi ha ningú á baix.

TONI

Me 'n vaig per hont he vingut; per darrera de la casa.

TERESONA, *anant cap al fons.*

Jo, per aquesta.

TONI

Donchs surto.

ESCENA VIII

TERESONA, TONI y LLORENSÓ, que ve per la porta petita de la esquerra. Segueix fentse fosch.

LLORENSÓ

No pas per aquí, mestre, que hi soch jo ara.

TONI, *ab odi.*

Ah, tu! Y que estich content de trobarte!

(En Llorensó tanca, sense treure la clau del pany.)

TERESONA

Deu meu!

TONI

No cal que tanquis. Qu' ara no tinch ganas d' anármen.

TERESONA

Que ab la professó venen los civils, Toni!

TONI, *satisfet y rabiós.*

Ves á aquest qui 'l deixa ara!

TERESONA

Llorensó, per amor de Deu!

LLORENSÓ

Fora d' aquí vos!

TONI

Sí, si! Anéusen!

LLORENSÓ

Y ella sola, perque á tu jo 't guardo!

TONI, *rihent rabiós.*

Sí, sola, sola, vos. Perque ell me guarda á mí. Sino que no sé com ho farás per guardarme, perque si vuy te faig malbé ara mateix! *(Riu en Llorensó.)* Y si 'm plau 't tiro per la finestra pera que t' esclafis com un gos reventat á las pedras de l' era!

TERESONA

Be, déixaho corre, Toni! Toni!

LLORENSÓ

Lo qu' heu de fer vos, es donar entenent á aquest ximple qu' ell mateix se presenti als civils, perque vegin que no fugía.

TONI

Y perque se m' endugan, oy? Perque se m' endugan lluny!

TERESONA, *volentlo subjectar.*

Calla!...

LLORENSÓ, *mirant per la finestra.*

(Jo 'l que vuy es fer temps y que vingan.)

TONI, *desprenentse de la Teresona.*

Es que ja m' ha caygut la vena dels ulls! *(Riu Llo-*

rensó.) Y 't veig com ets: que ho ets un lladre y un assessino! Lladre de la Rosó! Això: lladre y assessino y bestia!

(Acostantse á Llorensó.)

TERESONA

Toni! Per Deu!

LLORENSÓ, *mirant cap á la finestra.*

(Calma, calma.)

TONI

Sino que jo no ho vuy que ho sigui la teva dona: y no ho será, perque jo 't mataré avans.

LLORENSÓ, *perdent la calma.*

No parlis de matar. Perque jo!...

TONI, *provocatiu.*

Qué, tu? Qué? Veyám, qué? Si no 't mous! Si 'm tens por!

LLORENSÓ, *sarcástich.*

Por á tu?

TERESONA

(Si fos aquí la Rosó!) *(Se va enfosquint.)*

TONI

Perque ets un cobart! Un cobart!

(S' acosta á Llorensó que retrocedeix.)

LLORENSÓ

No t' acostis, perque si t' acostas!...

(Ficantse una má á la butxaca.)

TONI

Portas un' arma? Ah, valent!

LLORENSÓ

Y que si t' acostas te la enjego assobre!

(Ab la má á la butxaca.)

TERESONA

Ja venen!

(Al sentir á Teresona en Llorensó ha girat lo cap envers la finestra aprofitantho en Toni pera tirárseli assobre.)

TONI

No la treurás l' arma!

LLORENSÓ

Contra tu no 'm fa falta!

TONI

Ni á mí tampoch! A terra! Alsa! A terra!

(Cauhen barallantse, quedant assobre en Toni.)

TERESONA

Ah! Que 's matan! Correu! Que 's matan!

(Surt pel corredor cridant.)

TONI

Ah, pillastre! Ah, lladre!

LLORENSÓ

Gent! Correu!

TONI

No 't valdrá! Que t' escanyo! Y ja no ve ningú!

(En aquest moment se sent entrar á l' era á la gentada portant la Verge. Lleugerament se sentirá la música y també molt lleugera la remor d' oracions. Los vidres de la finestra s' iluminarán ab la resplandor de las atxas, y las campanas tocarán al lluny.)

LLORENSÓ

La Verge! La Verge!

TONI

Ah, la Verge, que torna! Ella 't salva! Ella 't salva!

(S' aixeca de terra.)

LLORENSÓ, *ab satisfacció rencuniosa.*

Ah! Ja son aquí!

TONI

Aixécat, Llorensó, y que Deu 't perdoni com jo 't perdono!

LLORENSÓ, *s' ha aixecat tambalejant.*

Rehira de Deu! Qu' ell me perdona!

(Creix la remor de fora y la claror de la finestra.)

TONI, *corrent á la porta esquerra.*

Ja son aquí! Ara jo fujo!

(Obrint la porta.)

LLORENSÓ, *interposantse.*

Ah, no, no t' escapas!

TONI

Que t' he perdonat la vida!

LLORENSÓ

Donchs jo no 't perdono! Y no surts!

TONI

Llorensó!

ESCENA IX

TONI, LLORENSÓ, ROSÓ y TERESONA, que venen pel fons, corrent. La remor de la gent se va acostant. Després poch á poch s'anirá veyent resplandor de llums pel fons del corredor. Las campanas deixarán de tocar quan se crega convenient, perque no destorbin lo diálech.

ROSÓ, *desde 'l corredor.*

Toni! Llorenso! *(Veyentlos.)* Qué passa aquí?

TONI, *correnthi.*

Rosó!

LLORENSÓ, *acostantshi també.*

Rosó!

ROSÓ

Que ja puja tothom! Vésten Toni!

TONI

Sol no ho vuy! Si tu vens!

ROSÓ

Sí, aném! *(Dirigintse á la porta de la esquerra.)*

LLORENSÓ

Que passi qui gosi!

(En Llorensó ha deixat franch lo pas de la porta de la esquerra, mes los hi apunta un revólver.)

ROSÓ, *perque no passi.*

No, Toni!

(Comensan á veures al fons del corredor als que van devant. Lo primer de tots es mossen Janot seguit de Jordi, Paula é Hilari.)

TONI

Aném!

(Cubrintla ab lo seu cos. Lluytan los dos per ser cada un d'ells lo qu' estigui més en perill al sortir.)

ESCENA X

ROSÓ, TERESONA, TONI, LLORENSÓ, MOSSEN JANOT, JORDI, PAULA, HILARI, CLIMENTA, PASCUALA, FELIPA, LLUCH, SILVESTRE, MATÍAS, JOVES, NOYAS y altra gent que anirán entrant quan s' indiqui.

MOSSEN JANOT, *entrant rápit.*

Qué vas á fer Llorensó?

(En Toni y la Rosó, mitj abrassats, avansan cap á la porta esquerra per sortir.)

LLORENSÓ, *anant á disparar.*

Al Toni!

MOSSEN JANOT, *cubrintlos ab lo seu cos.*

No!

LLORENSÓ

Va! *(Disparant.)* Que fuji ara!

(Ha tocat á Mossen Janot.)

TOTS

Ah!

TONI, *á Llorensó.*

Mira á qui has mort! Mira!

(En aquest moment al fons del corredor hi ha ja la

Verge voltada de las noyas y de llums. Los joves y l' altra gent del poble serán darrera de la imatje. En lo mateix moment arriban á la escena Jordi y Paula. La baralla no s' ha vist del fons del corredor perque ha sigut á la banda esquerra de la sala. Sols han vist la acció de disparar, á més dels que hi havia en escena, la Paula, en Jordi y l' Hilari que hi entravan.)

PAULA, *als del corredor.*

Aturéuvos!

(Perque no s' enterin de qui ha disparat. Tothom s' atura sense passar la porta.)

LLORENSÓ, *á Mossen Janot, esglayat.*

A vosté! Jo á vosté!

ROSÓ

Senyor rector! Senyor rector!

(La Teresona y l' Hilari ja havian corregut al costat de mossen Janot.)

JORDI, *á Llorensó.*

Deu meu! Tú ho has fet!

MOSSEN JANOT, *retirant la má del pit ab sanch.*

No, si no ha estat res. No es res. *(A Llorensó á mitja veu.)* Has tirat contra un company! Contra un germá teu, quan la Verge venía de festa!

LLORENSÓ

Perdó! Perdó! *(Mossen Janot va á caure.)*

ROSÓ

Senyor rector! Correu!

TERESONA

Germá!

HILARI

Janot!

(Tota la gent, ab la Mare de Deu, entra á la sala. Las noyas portan blandons encesos. A la Verge la duhen á coll, en andas, Climenta, Pascuala, Felipa y altra noya.)

ROSO, *á Toni á mitja veu.*

Que s' está morint!

MOSSEN JANOT, *sentintho.*

Que m' estich morint? Oh, no, no! *(Per Toni y per Rosó.)* Que no puch deixarvos sols aquí! *(Després de mirársels.)* No! No!

ROSÓ, *senglotant.*

Mare meva!

MOSSEN JANOT

Sí, sí: la teva mare que 'ns mira á tots, y á mí. Vina, vina. *(Apoyantse en la Rosó y Teresona.)* Aném! Més! Aquí! *(Portantlas fins al devant de la Verge; després buscant á Toni ab la mirada.)* El Toni!... Ahont es el Toni? Toni! *(Lo Toni s' hi acosta.)* Aquí! De genolls! *(Ells no ho comprenen.)* Tú... y ella. *(Ab energia.)* Depressa! Depressa!

ROSÓ, *agenollantse ab Toni.*

Ay, Verge Santa!

MOSSEN JANOT, *ab magestat.*

Toni, Toni: la vols tu á la Rosó?...

JORDI, *á Mossen Janot.*

Es que jo...

LLORENSÓ

Pare, Deu ho vol!

MOSSEN JANOT, *aixecantse, imposantse á tothom.*

Toni, la vols tu á la Rosó per muller teva?

TONI

Sí, pare.

MOSSEN JANOT

Y tu, Rosó, 'l vols per marit teu al Toni?

ROSÓ

Sí, pare.

MOSSEN JANOT, *unint las mans dels dos.*

Y jo, en nom de Deu omnipotent, us uneixo per sempre. *(Tambalejant un moment com si anés á caure. Ab nova energía benehintlos.)* En nom del Pare, del Fill y del Sant Esperit. *(Torna á quedar assegut.)*

LLORENSÓ, *acostantshi, á mitja veu.*

Perdó per mí!

MOSSEN JANOT

Pero si jo m' he ferit, jo mateix. *(Abrassa á Llorensó y li parla en veu baixa.)* Infelis! Vésten á ser soldat al lloch del Toni. Jo 't perdono!

(Queda ab lo cap baix com si fos mort.)

TERESONA

Germá!

ROSÓ

Pare! Pare!

(Mossen Janot al sentirla alsa 'l cap, somriu dolsament y després de besarla al front, queda mort. Sa cara espressa felicitat.)

TERESONA *y altres.*

Mort!

(Tothom cau de genolls.)

TONI

Que Deu el tinga al cel!

ROSÓ

Ab la meva mare!

(En aquest moment las campanas tornan á repicar á festa.)

TELÓ

OBRAS DRAMÁTICAS DEL MATEIX AUTOR

	Pessetas.
GALA PLACIDIA (3.ª edició) tragedia en tres actes.	2
JUDIT DE WELP tragedia en tres actes.	2
LO FILL DEL REY » » »	2
MAR Y CEL (4.ª edició) tragedia en tres actes . .	2
REY Y MONJO tragedia en tres actes.	2
LA BOJA » »	2
L' ANIMA MORTA » » »	2
EN POLVORA drama » »	2
JESÚS DE NAZARETH tragedia en cinch actes. . .	2
MARIA ROSA drama en tres actes	2
LAS MONJAS DE S. AYMAN drama en quatre actes.	2
LA FESTA DEL BLAT drama en tres actes . . .	2
TERRA BAIXA drama en tres actes. . . .	2
LA SALA D' ESPERA comedia en un acte. . . .	1
LA BALDIRONA » » » . . .	1
MESTRE OLAGUER monólech.	0'50
MORT D' EN JAUME D' URGELL monólech.	0'50

Aquestas obras se venen á Barcelona en la Administració de *La Renaixensa*, Xuclá, 13, baixos y en las principals llibrerías.

POESÍAS

DE

ANGEL GUIMERÁ

AB UN PRÓLECH DE

JOSEPH YXART

y profusió de dibuixos en varietat de tintas

PER

J. LL. PELLICER Y A. FABRÉS

Punts de venda: Administració de Joan Almirall, Princesa, 16, y en las principals llibrerías.